Зүүн Хойт Азийн залуучудын байгаль орчины симпозиом 2005

东北亚地区青少年环境研讨会 2005

北東アジア青少年環境シンポジウム 2005

동북아시아 청소년 심포지움 2005

Международный детский симпозиум по проблемам экологии региона Северо-Восточной Азии 2005.

Сэдэв 「Эргэлт нийгимийн байгулулт」

2005 оны 8 сарын 21～22

Хятад улсын Лиао Нин Мужийн Мүгдэн Хот

Зохион байгуулагч： Япон Тояма Аймаг, Япон Тэнгийсийн Тойроны Байгаль Орчины Хавсралын Төв

Хятадд Хятад Улсын Лиао Нин Мужийн Байгаль Орчины Хамгаалалтын Товчоо

Дэмжигч： Орон Нутгийн Засг Захиргааны Олон Улсын Харилцааны Нийгэмлэг ШиоОү Дурсгалын Фонд

Зүүн Хойт Азийн залуучудын байгаль орчины симпозиом 2005　Программ

8-р сарын 20-ны өдөр （Хагас сайн өдөр）

Орйн　　Лиао Нин Иүүи Зочид Буудал（хоноглох ба хуралын газар）оролцогч цугларах

18:30～19:30　Орйн хоол

19:45～20:00　Уулзалт (Оролцогч болон хэрэг эрхлэх товчоо)

Ажилы холбоо барих солилцох, илтгэлийн файлаа гардуулах

8-р сарын 21-ны өдөр （бүтэн сайн өдөр）

7:00～ 8:30　Өглөөний хоол

8:50～ 9:00　Бүртгэх

9:00～ 9:10　Хурал эхлэх мэндчилгээ

… Лиао Нин Муж：Байгаль Орчины Хамгаалалтын Товчоо　Дү товчоон дарга

Тояма Аймаг：Амьдрал Байгаль Орчины Хэлтэсийн Байгаль Орчины

төрийн бодолгийн тасаг　Хори тасгийн дарга

9:10～ 9:15　Өдөрийн цагийн хуваарь, орчуулах системийн тухай тайлбурлал

9:20～10:20　Үйл ажиллагааны илтгэл

Хаягдал бохийн байгаль орчинд үзүүлэх хөнөөлийг үгүй болгохын төлөө（Лиао Нин Муж）【7】

Сургууль болон орон нутаг хамтран хэрэгзүүлэх экологийн ажиллагааг（Тояма Аймаг）【11】

Нэн сайхан маргаажийн төлөө（Шандүн Муж）【15】

Монглийн байгадь орчины одоох байдал болог тулгамдсан асуудлууд（Сэлэнгэ Аймаг）【16】

“Цагаан хогийг”боловсруулах（Лиао Нин Муж）【18】

10:20～10:30　Завсарлага

10:30～11:20　Үйл ажиллагааны илтгэл

Байгаль орчины хамгаалалтад зориулсон бидэний чармайлт（Чүнчионнамдо）【23】

Хатуу хог хаягдалын зохичулах бүтээлч санаа（Жиан Сү Муж）【25】

Амьдралын хогийн дахин ашиглалт болон бага сургуулийн сурагчидад зориосон гэгэрэлийн бодит ажиллагаа (Приморский Край)【30】

Би бол байгаль орчины хамгаалалтын хүүхэн（Лиао Нин Муж）【33】

11:20～12:00　Асуулт хариулт

12:00～13:30　Үдийн хоол

13:30～14:30　Үйл ажиллагааны илтгэл

Хогмйг ялган цуглуулаж баялаг болглх үйл ажилдагаа (Тояма Аймаг)【39】

“Электрон хог”ийн хөнөөл ба түүний хураан цуглуулах（Өвөр Монголын өөртөө засах орон）【40】

Эргэлт маярийн нийгиймийг байгуулахын төлөөх Үйл ажилдагааны жишээ（Chungcheongnamdo）【43】

Их байгалийн сувд—унсан навчийн тухай судлагаа（Лиао Нин Муж）【45】

Багачуудын байгалчийн өртөөдэх хаягдлыг дахин ашиглахүйл ажиллагаа（Приморский Край）【52】

14:30～15:00 Асуулт хариулт

15:00～15:10 Завсарлага

15:10～16:40 Байгаль орчины хэчээл Ⅰ：Хогийн зохичулалд юу чухал бэ? Одоо хийж дийлэх нь юу вэ? 【54】

……Тояма Аймагаас Байгуулсан Их Сургууль（TATEDA, Masafumi）дэд профессор

16:40～16:50 Завсарлага

16:50～17:30 Хамтын хээрийн байгаль орчины хамгалалтын ажиллагаа：

Амьдралын хогийг борлоо болгох

……Тояма Аймагаас Байгуулсан Их Сургууль（TATEDA, Masafumi）дэд профессор

17:30～18:30 Орйн хоол

18:30～20:00 Солилцох үдэшлэг

8-р сарын 22-ны өдөр （ нэг дэх өдөр）

7:00～8:30 Өглөөний хоол

9:00～10:30 Байгаль орчины хэчээл Ⅱ：Хог хаягдалын хэмжилт болон тооцоо 【91】

……Бээжин хотын Шичэн тгргийн залуу багачуулын шинжлэн ухаан техникмжргэжилийн музей ZHOU Youhong эрхэлэгч

10:30～10:40 Завсарлага

10:40～11:00 Байгаль орчины хамгаалалтын товхимолын бэлэглх ба чаашдын үйл ажиллагааны тухай

11:00～11:15 Симпозиомын тунхагын сонголт 【97】

11:15～11:20 Хурал хаах

11:20～ Холбоо барих

12:00～13:00 Үдийн хоол

13:00～17:00 Тойрон үзэх Мүгдэн Хааны Ордоны Музей бусад

17:30～18:30 Орйн хоол

8-р сарын 23-ны өдөр （хоёр дахь өдөр）

7:00～8:30 Өглөөний хоол

Өглөөний хоолны дараа тус тустаан тарах

Илтгэлээс гаданы Үйл ажиллагааны материал

- Манай гэрээ хамгаалъя! Приморский Край） 【98】
- Байгалийн хамгаалалтын үйл ажилдагаа ба хогийг зохистой зохичуулах болон дахин ашиглах нь（Приморский Край） 【100】
- Амьдралын хогийн зохицуулал (Приморский Край) 【102】
- Аж үйлдвэрийн ажиллагаас болж эвдэгдсэн газар ороны дахин ашиглалат (Иркутск) 【104】

【 】-н доторх тоо бол материалын нүүрийг илтгэнэ。

① ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯᠳᠠᠨ ᠪᠤᠯᠤᠭᠠᠨᠤᠳ ᠪᠤᠯᠤᠭᠠᠨᠤᠳ ᠪᠤᠯᠤᠭᠠᠨᠤᠳ ᠪᠤᠯᠤᠭᠠᠨᠤᠳ

ᠪᠣᠯᠣᠨ ᠳᠤᠷᠠᠯᠳᠠᠨ ᠳᠤᠴᠢᠶᠠᠨ ᠪᠣᠯᠣᠨ ᠳᠤᠴᠢᠶᠠᠨ ᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠤ

[3] ཐུགས་ རང་ ཕྱག་ ཏུ། ཞལ་ ཡིག་ ཀློག་ ཅིང་ ཁ་ ཕྱིས་ ཀ་ ཡ་ ཡ ཡ ཡ

「Сургууль болон орон нутаг хамтран хэрэгзүүлэх экологийн ажиллагаа」

1 Засаг захиргааны нэр Япон（JAPAN） Тояма Аймаг （Toyama pref.）

2 Илтгэл хийгч Тояма Хотоос Байгуулсан Хокүбү Дунд Сургууль

3 Үйл ажиллагааны нэр Эцэг эхтэйгээн баялаг цуглуулах

4 Үйл ажиллагааны хугцаа 2005 оны 7 сарын 18（нэг дэх өдөр）「Далайн өдөр」

5 Үйл ажиллагааны газар Сургуулийн тойрог

6 Үйл ажиллаганд оролцосон хүний тоо бараг 1,000 нэрс（сурагч 570 нэрс, гэрийн ахмад бараг 400 нэрс, багш 30 нэрс）

7 Үйл ажиллагаа эхэлсэн шалтгаан

Хокүбү Дунд Сургуулд（бүх 604 нэрс）, сурагчидын эвлэлээр гол болгож,「Сургуулийн доторхи цэвэрлэх ажиллагаа」（гараг бүр）болон「Орон нутгийн цэвэрлэх ажиллагаа」（жилд 1 удаа）, Коши Оюуны Хомсдогтой Хүүхдийн Сургуултай харилцах（жилд 5 удаа）зэрэг сайн дураар хийх үйл ажиллагаа хийж, оролцох сурагч нэмэгдэж байна.

Хагас жилийн өмнө, Сурагчидын Эвлэл болон Найз Хөгжүүлэх Эвлэл（гэрийн ахмад）хамтран, орон нутгийн том хүүн болон сурагчидын харилцаа, аав ээж болон хүүхдийн харилцаатай хамаатай ажиллагаа хийж үзье гэж бодож,「Эцэг эхтэйгээн баялаг цуглуулах」Үйл ажиллагийг төлөвлөсөн байна.

8 Илтгэлийн товч агуулга

(1)Тус сургуулийн сурагчидын байгаль орчины ухамсарын тухай шинжлэл

2001 онд, Хокүбү Дунд Сургууль нь байршидаг Охирота оронд ,「Тояма Хотын экологийн жижиг хот」гэдэг пластик болон хоосон лааз зэргийг дахин ашиглах үйлдвэр байгуулагдсан байна. Энэ дохмолоор, оршин суугчид болон хотын тамгийн газар, үйлдвэр, сургууль зэрэг хамтран ажилаж, бүх орон нутгаараа「Байгаль орчинд тааламжтай эх нутагаа байгуулах」ажиллагаа хийхээр болсон байна.

Тус сургуульд ч ноднин жилээс, бага дунд сургуулийн сурагчид хийж дийлэх экологийн ажиллагааны тухай, ө ө р ө ө хийж байх эсийг асууж, байгаль орчины асуудалд хандах сонирхолыг дээшлүүлхийг зориж байна.

「Усыг бохирдуулахгүй арга」ын дотор, 「Шүд угаах, нүүр угаах, толгой угаах, бие угаах үед, усаа зогсгохгүй дандаа гаргаз байхгүй юү」гэдэг асуултад, хгас шахам хүн, усыг арвилан хэрэглэж байна гэж хариолсан байна. Угааж урссан шампунь, ууз үлдээсэн умдаа зэрэг нь, гол болон далайг бохирдуулдаг юм. Бохирдсан далай болон голын загас амьдраж болох хэмжээ болгохд, маш арвин ус хэрэгтэй юм. Бид, усны хүнд чухал ач холбогдолийг сэтгэж, өдөр тутамын амьдралаа хувиргах чухалтай гэж бодож байна.

「Амьдралын дундахь энерги」дотор, 「Телевизийг урт цаг үзэж, Телевиз тоглоомыг урт цаг наадаж байхгүй юу」гэдэг асуултд, Телевизээ дандаа нээлттэй байлгаж, Телевиз тоглоомд түшиглэж, цахилгааныг цөлөж байх хүн маш олон байх шиг санагдана.

「Амьдрал болон хог」ын, 「Лааз, лонх, гялгар лонх, сүүний цаасан саваа угаж, дахин ашиглаж байна уу」гэдэг асуултд, яршигтай гэж бодсон ухамсараас буюу, өөрөө хийх биш харин аав ээжээрээ хийлгэх хүн олон байх шиг. Юмийг хайрлахгүй бол, хог их нэмэгднээ. Яасан ч гарах хог нь аргаагүй болов ч, аль болхоор хог гаргахгүй, гарчихсан хогоо сайтар ялгаж, дахин ашиглах нь маш чухал гэж бодно.

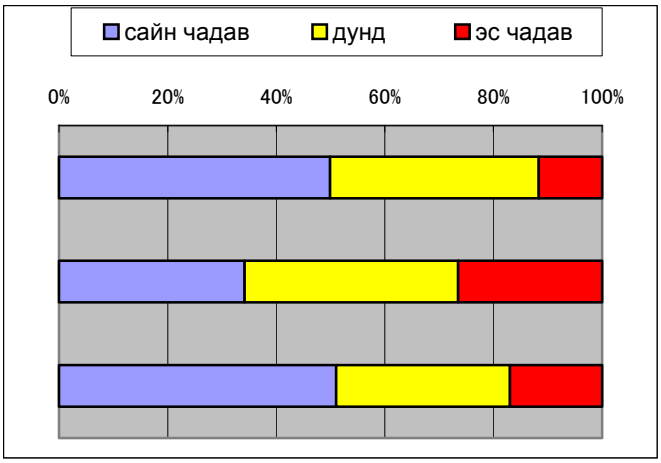

「Шүд угаах, нүүр угаах, толгой угаах, бие угахаад, усаа зогсоогүй гаргаз байхгүй юү?」
「Телевизийг урт цаг үзэж, Телевизтоглоомыг урт цаг наадаж байхгүй юу?」
「Лааз, лонх, гялгар лонх, сүүний цаасан саваа угаж дахин ашиглаж байна уу?」

(2) Эцэг эхтэйгээн баялаг цуглуулах

①「Эцэг эх болон хүүхдийн хурал」(2сар,5сар,6сар)

Сурагчидын эвлэлийн захирах хэлтэс（сурагчидын төлөөлөгч ）болон Найз Хөгжүүлэх Эвлэлийн захирах хэлтэс（гэрийн ахмадын төлөөлөгч）нь цугларж, 「Эцэг эхтэйгээн баялаг цуглуулах」ажиллагааны зорилго ба цуглуулах аргийн тухай ярилцав.

②Цэвэрлэх ажиллагаа（гараг бүрийн 5дх өдөр）

Өнгөрсөн жил 25 удаа хийж, 2,800 нэрс оролцож, энэ жил 4 сараас 7сар болтол 15 удаа хийж, бараг 1,800 нэрс оролцсон байна.

③Цэвэрлэх ажиллагаа（6 сарын14）

Эл сургуулийн тойрогд, хог арвин байх газрыг шинжилэж, цуглуулсан хогийн талвих газар ба зохицуулах аргийн тухай тойргийн дарагтай ярилцсан байна.

④Заавар цаас болон зурагт зарлал（7 сарын 4）

Сургуулийн тойрогоо 4 хувааж, баялаг цуглуулах цаг ба цуглуулах газрийг мэдүүлэж, эл тойрогд, хүн бүр дундажаар10～20 Заавар цаас түгээж, хоршихыг хүсэн найдав.

⑤Эцэг эхтэйгээн баялаг цуглуулах（7 сарын 18「Далайн өдөр」）

Сонин 32 тонн, сэтгүүл 18 тонн, цаасан хайрцаг 5 тонн, нийт 55 тонн баялаг цуглуулсан Байна.

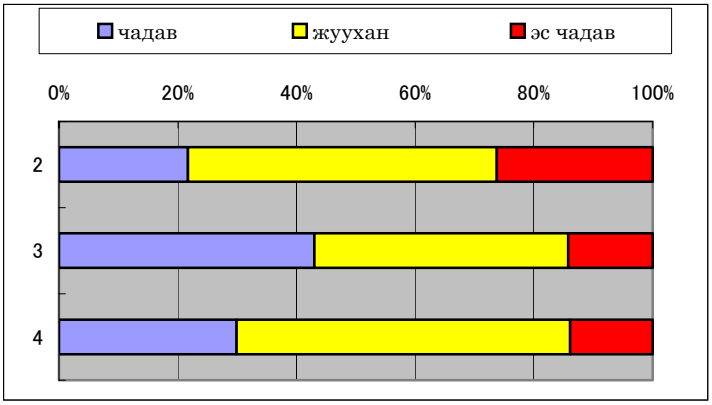

「Үйл ажиллагаар дамжиж, аав ээж хүүхдийн холбоог гүнзгийрүүлсэн үү?」

「Газар нутгийн хүүмүүстэй харилцаж чадав уу?」

「Газар нутгийн байгаль орчиноо сайжруулах тухай болож үзэв үү?」

Байгаль Орчины Бинго

Та нар дэлхийн Бөмбөрцөгөө энхийрэлэж байа уу?

Ерөөсөө хийж байх газрыг сонгоорой.

Шүд угаах, нүүр угаахдаа усаа зогсоогүй гаргахгүй	Толгой угаах, бие угаахдаа, усаа зогсоогүй гаргахгүй	Сүү, умдаа, шөлөө үлдээж орхихгүй	Саван,шингэн саванг илүү хэрэлэхгүй
Хэрэгтэй тасагт л гэрэл асаана	Телевизийг урт цаг үзэхгүй Телевиз тоглоомыг урт цаг наадахгүй	Угаалын өрөөд гэр бүлээрээ үргэлжилэн орно	Хөргөгчийг урт цаг хэрэглэхгүй
Хөргөгчийн дулааны хэмжээг 28 градуст талвина	Хөргүүрийн хаалгийг нээж хаах удааг багасгана	Хогоо хогийн хайрцат хаянаа (гэрт ч гадаа ч)	Харандаа, баллуур, тэмтэглэлийн дэвтэрээ барталаа хэрэглнээ
Лааз, лонх, гялгар лонх, сүүний цаасан саваан угааж дахин ашиглаж байна	Тогтсон өдөр, өөглөө хог хаянаа	баялаг цуглуулах ажилыг хавсран хийнээ (сургуулийн дахин ашиглахд авч очино)	Хоолоо үлдэхгүй

Нэн сайхан маргаажийн төлөө

1	Засаг захиргааны нэр	Шандүн Мужийн Байгаль Орчины Хамгаалалтын Товчоо
2	Илтгэл хийгч（харьяалагдах нэр）	（Жи Нан хотын 5-р дунд сургууль）
3	Үйл ажиллагааны нэр	Нэн сайхан маргаажийн төлөө
4	Үйл ажиллагааны хугцаа	2004 оны 5 сарын 4 ний өдөр
5	Үйл ажиллагааны газар	Жи Нан хоты Чүен Чэн Талбай
6	Үйл ажиллагаанд оролцсон хүний тоо	5 нэрс

7 Үйл ажиллагаа эхэлсэн шалтгаан

Одоо, байгаль орчины асуудал нь улам хэцүү болж, байгаль орчины хамгаалалтын сэдэв нь өдөрөөс өдөр хүмүүсийн анхаралыг татаж байна. Энэх байдалд, ангийн багжаас「Нэн сайхан маргаажийн төлөө」гэдэг сэдэвээр байгаль орчины хамгаалалтын тухай гэрийн даалгавар өгөв. Бид 5 хүний бүлэг зөвдөлчөж, Чүен Чэн Талбайд хог түүж, байгаль орчины хамгаалалтын чухал чанарыг ухуулхаар болов. **2004** оны **5** сарын **4** ний өдөрийн **9** цагт, бид амалсан ёсоор Чүен Чэн Талбайд цугларав. Тэр өдөрийн Чүен Чэн Талбайд, нийниймийн халамжийн сугалаа худалдаж байгаа газарын тойронд, хүмүүсийн хаясан хэрэгүй болсон талон арвин сарнин, цэвэрлэгч маш яаруу хог цуглуулаж байлаа. Бид, цэвэрлэгчээс хогийн уут авч, хамтаар цэвэрлэх ажил хийв. Бас, яавал байгаль орчиноо хамгаалаж чадан, юунд байгаль орчины хамгаалалт нь чухал гэдэгийн тухай сурвалжлага хийж, арвин зуруг авалаа. 3 цагийн цэвэрлэх ажил хийсэний дүнд, бид 2 том уут хог цуглуулаж, **3** том хүнтэй байгаль орчины хамгаалалтын тухай ярилцаж, мөн, маш олон мэдээлэл цуглуулав. Бид энэ удааны үйл ажиллагаагаа ангидаа илтгэл хийж, ангийн сурагчидтайгаа янз бүрийн саналаа солилцов. Сайхан байгали орчиноо хамгаалахад, бүгдээрээ чармайх хэрэгтэй гэж, бүгдийн санал нийлсэн байна. Эл улсын залуучуд хамтран, нэн сайхан маргаашийн төлөө чармайжгаая.

9 Илтгэлийн гол санаа

Нэн сайхан маргаашийн төлөө, бгдээрээ хамтаар чармайх чухалтай.

Монглийн байгадь орчины одоох байдал болог тулгамдсан асуудлууд

1 Засаг захиргааны нэр Монгол, Сэлэнгэ Аймаг

2 Илтгэл хийгч（Харьяалагдах нэр）

3 Илтгэлийн товч агуулга

Одоо, байгаль орчины хамгаалалтын асуудал нь дэлхий хамгийн чухал сэдэв болоод байна.

Хүн төрөлхтөн нь эдийн засаг, нийгэм, шинжилэх ухаан техник мэргэжилийн талаар хөгжиж ирсэн боловч, түүнээс болж агаар мандалд их хэмжээний хүлэмжийн хий гарч, озоны давхаргийг эвдэн, олон тооны амьтан ургамалыг мөхөөж, мөн ч цэнгэг ус нь хорогдож、их ган ба цөлжил үүсж, хортой химийн бодис ба зүйл бүрийн хаягдалаас болж бохирдож, бас шинэ өвчн үүсж, гай гамшигийн тоо ч нэмэгдэж байна.

Энэ мэтээр хүн төрөлхтөний нийгэм ба шинжлэх ухааны хөгжилт нь, бидэний амьдралд муун өлөө үзүүлж байна.

Монголын байгаль орчины одоогийн байдал

Эртэнээс аваад бидний өвөг дээдэс байгаль болон түүний хишиг буянийг нандигнан, байгаль орчины хамгаалалтд ч чармайж ирсэн байна. Монгол хүн гол мөрөний бохирдол, хөрсийн эвдрэл, ойн сангийн сүйтгэлийг уучлаж болшгүй ажиллаагаа гэж бодож байсан боловч, одоо энэх зан заншил нь хаягдаж байна. Сүүлийн 100 жилийн хугцаанд, байгалийн баялагын хэрэглэлтийн нэмэгдэж, заримдаа хэрэглэх хэжээ нь маш түргэн байж, тэр нь байгалийн боломжийг давж байна.

Жил бүр байгалийн баялагын хэмжээ нь хорогдож, байгаль орчины тэнцвэр нь эвдэгдэх хандлага байна.

Манай улсын том хот ба хүн амын нягтрал нь өндөр газар оронд, байгаль орчины бохирдол нь маш сүрхий байна. Жишээлбэл, Монголын нийслэл Улаанбаатарын байгаль орчины одоогийн байдал доорх мэт байна.

Одоо, Улаанбаатарт 4 галын цахилгаан станц байж, тэндээс 200 шахам төрөлийн бохирдол бодис гарч байна. Нийслэлд 50 мянган машин байж, 92 мянган айл нь дулааны хангалтд 300 мянган тонн модын нүүрс, өөрөөр хэлбэл жилд 400 мянган тонн модыг хэрэглэж байна.

Нүүрсийн тоос ба нүүрсийн утааны шалтгаан болох уурын тогоогоос, 250 илүү зүйлийн бохирдолын бодис нь агаар мандалд орч, жилд 400 мянган тонн модын нүүрс хэрэглэж байна.

Энэх байдал нь агаар мандалын бохирдолын шалтгаан болж, нэнч хүмүүсийн эрүүл мэндэд муу нөлөө үзүүлж байна.

Хаягдал ба хортой бодисыг хууль бусаар хаях, бузар газар доорх гэр, уул болж байгаа хог, хүн ба амьтан ургамалд зохисгүй орчиныг бий болгж байна.

Билчээр болон малын тоо толгойн тэнцвэр нь эвдэдэж байх учираас, зарим оронд хөрсийн

элэгдэл эвдрэлэ болон цөлжилт нь нэмэглэж байна. Цөлжилтөөс болж Монголын нутаг дэвисгэрийн 42.5 хувь нь хэрэглэж болхгүй болж, амьтан ургамалын оршин амьдраз хэвчээ нь давчуу болсоноос, мөхөөх аюулд тулгарч байна.

Сүүлийн жилд, хөрсийн тухай захиргаа муугаас болж, тариан газарын чнар муутаж, хүч нь доошлаж байна.

Мөн ч байгаль орчины хувиралт ба хүний ажиллагаагаас болж байгалийн ургамийн төрөл ч багасж байна.

Судалгаанаас үзэхэд, сүүлийн100 жилд байгаль орчин, уур амьсгалын байдал, хүний ажиллагаагаас болж өмнөд Монгол ороны ойн зааг шугам нь хойшоо шилжиж, ой сангийн 40 хувийн талбайд хэрэглэгдэж байгаа ой мод огтлох хууль нь улсын стандарт тохирхгүй байна. Ойн сангийн 1/4 нэгэнтээ хүний ажиллагаа, ой хээрийн түймэрээс болж сүйтгэгдсэн байна. Дэлхийн дахины дулааралтаас болж, 4 жилд дараалан бүх улсын нутаг дэвсгээрийн бараг 50 хувь нь гандаж, сүүлийн 3 жилд тэжээл хүрэлцэхгүйгээс болж хэдэн арван сая мал үхэж улсын эдийн засагт их хохирол авчирсан байна.

Дэлхийн дахины дулааралтаас болж уур амьсгалыг өөрчлөгдэж, хөрс шороо хатна. Цөлжилээс болж, гол мөрөн, нуурын тоо багасж, хөрсын хүч муутаж, элэгдэл эвдрэл нь хэчүү болно. Цэвэр ус ч хорогдож, түүний дүнд байгаль орчины муу газараас байгаль орчины одоох байдал нь тогтвортой газарт шилжих хүн ам нэмэгднэ.

ᠬᠠᠨᠳᠠᠯᠠᠨ ᠳᠤ ᠪᠣᠯᠤᠭᠰᠠᠨ ᠬᠣᠭᠤᠷᠪᠠᠨ ᠳᠠᠪᠴᠠᠭᠠᠨ ᠤ ᠬᠣᠭᠤᠷᠪᠠᠨ ᠳᠠᠪᠴᠠᠭᠠᠨ ᠤ ᠬᠣᠭᠤᠷᠪᠠᠨ ᠬᠣᠨᠣᠭ ᠪᠣᠯᠤᠭᠰᠠᠨ ᠤᠨᠳᠤᠷᠠᠯᠳᠠ ᠬᠣᠯᠪᠣᠭᠳᠠᠪᠤ᠃

ᠬᠣᠭᠤᠷᠪᠠᠨ ᠳᠠᠪᠴᠠᠭᠠᠨ ᠤ ᠬᠣᠭᠤᠷᠪᠠᠨ ᠬᠣᠨᠣᠭ ᠪᠣᠯᠤᠭᠰᠠᠨ ᠤᠨᠳᠤᠷᠠᠯᠳᠠ ᠬᠣᠯᠪᠣᠭᠳᠠᠪᠤ᠃

ᠳᠤᠷᠠᠬᠢ ᠬᠤᠪᠢᠳᠤᠨ ᠳᠤ ᠪᠣᠯᠣᠨ

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ᠵᠠᠭᠤᠯᠬᠠᠨᠤᠳ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠳᠤᠷᠠᠳᠴᠢᠳᠤᠨ ᠪᠣᠯᠤᠭᠰᠠᠨ ᠪᠣᠯᠪᠠᠴᠠᠭᠠᠨ᠂᠂᠂

Байгаль орчины хамгаалалтад зориулсон бидэний чармайлт

1 Засаг захиргааны нэр Өмнөд Солонгосын Чүнчионнамдо
2 Илтгэл хийгч（харьяалагдах нэр）） (Гонгжо охидын дунд сургууль)
3 Үйл ажиллагааны нэр Байгаль орчины хамгаалалтад зориулсон бидэний чармайлт
4 Үйл ажиллагааны хугцаа 2005 оны 3 сарын 1 ～
5 Үйл ажиллагааны газар Чүнчионнамдо
Гонгжо Хотын Гонгжо охидын дунд сургууль
6 Үйл ажиллагаанд оролцсон хүний тоо「Цэнхэр ойгоо хамгаалах хүмүүсийн эвлэл」18 нэрс

7 Үйл ажиллагаа эхэлсэн шалтгаан

2004 оноос, Уулын Ойн Танхимын засаг захиргааны дэмжлэг болон компанийн эдийн засагийн тусламжийг хүртэж, Юханкинбарий компани сугруулаа ойзуулах үйл ажиллагаагаа эхэлсэн байна. Сургуулийн ойгоо сайн хамгаалахд, амьдралын хог нь харшил гэж бодож , сургуулийн ойн байгаль орчиноо хамгаалах үйл ажиллагааг эхэлсэн байна.

8 Илтгэлийн товч агуулга

Баруун Европын агарын бохиртол нь Дорнод Европыг нөлөөж, Хятадын цөлжилт нь Солонгос Хойгийн элсэн шуурганы шалтгаан болж байна. Иймээс, байгаль орчины асуудал нь нэг хэсэг газар ороны сэдэв биш, бүх дэлхийн бөмбөрцөгийн асуудал юм. Түүнийг шидвэрлэхд, юуны тэргүүнд, бидэний өөрийн биеээсээ хийж эхлэх хэрэгтэй гэж бодж байна.Тиймээс, маний сургуульд хэрэгзүүлсэн хэдэн жишээ татаж танилцуулъя.

(1) Байгаль орчины хамгаалатын боловсрол

①Байгаль орчины зарлалын самбар: Эл ангид байгаль орчины зарлалын самбар зохиож, байгаль орчины тухай эл зүйлийн мэдээг танилцуулан, байгаль орчины хамгаалатын ухамсараа дээшлүүлжээ.

②Байгаль орчины айл гэрийн захиаг илгээх: түр зуурын айл гэрийн захиаг илгээж, хогийн гаралтын тохируулга ба ялган цуглуулах, хаягдалын дахин ашиглах арга зэрэгийг мэдүүлж, хүүхдүүдтэй хамтаар байгаль орчины хамгаалалтын үйл ажиллагаанд оролцохыг уриалсан байна.

③Байгаль орчины тухай хичээл ба урлгийн бүтээлээ дэлгээн үзүүлэхүзэсгэлэн энээх : байгаль орчиноор сэдэв болгсон хичээл, байгаль орчины сонины хэвлэл, хаягдалыг дахин ашиглах аргийг жаах хичээл орж, мөн, явагдуулж байгаа жишээг сургуулийн найр дээр дэлгэн үзүүлэхээр дамжин, байгаль орчины хамгаалалтын ухамсараа олом дээшлүүсэн байна .

(2) Хогийг ялган цуглуулах

Энгийн хог, хоосон лонхын төрөл, хоосон лааз, цаасын төрөл зэрэгийг ялган хураан цуглуулахаар хайрцаг байрлуулжээ. мөн эдгээр хураан цуглуулсан хогоор жорлонгийн цаас сольж, сургуулийн жорлонд хэрэгэхээр дамжин, хогийг ялган цуглуулахын үр ашиг ба баялагийн чухал чанарыг ойлгоох болсон байна.

(3) Сургуулийн дрэмт хувцас ба тамирьн хувцасаа доод ангийн сурагчидэд өгөх

Төгсөх сурагч нь, сургуулийн дрэмт хувцас ба тамирьн хувцасаа доод ангийн сурагчд өгхөр дамжин, баялагийг арвилхаар барахгй дээд анги блолн доод ангийн сурагчидын халуун дотно нөхөрлөл бий болсн байна.

(4) Чөлөөт зах

Оншиж дууссан ном, лавлалтын материал, хувцас, чимэглэл зэрэгээ сургуулийн тамирьн талбайд авч ирэн, чөлөөт зах нээж, олсон ашиг орлогоо бүгдийг нийниймийн халамжийн байгууламжад өргөл болглв. Энэ нь, баялагийг арвилсанаар барахгй, хүнийг туслж чадах нэг сумаар хоёр туулай буудах сайхан үйл ажиллагаа байна.

(5) Байгаль орчины хамгаалалтын төлөө нийгиймд хувь нэмэрээ үзүүлэх үйл ажиллагаанд ороцох.

①Сургуулийнорчин тойроны цэвэрлэл : сар бүр 2 удаа,эл ангийн жижүүр нь сургуулийн орчин тойроны хогийг цуглуулах нийгиймд хувь нэмэрээ үзүүлэх үйл ажиллагаа явуулсан байна.

② Күмгангсан уулын цэвэрлэх үйл ажиллагаа : Гонгжо далайн цэрэгийн хийж байгаа Күмгангсан уулын цэвэрлэх үйл ажиллагаанд оролцов.Сургуульд сурсан байгаль орчины мэдэлгээ хэрэглэх сайн тохиол байлаа. Бас, үйл ажиллагаанд оролцсноос усын бохирдол ба хуйль босоор хог хаяж байгаа байдалыг мэдэж, амьдраоаа дахин харах сайн тохиол ч байлаа.

(6) Амьдралын хогийг багасгах болн дахин ашиглах

Сургуулийн үдийн хоолноос гарах хогийг аль болхоор багасгаж, тэгсэн ч гарсан хогийг сургуулийн тарианд бордоо болгон хийв. Бас, хоол хийхд гарсан тосыг бохирдол болхгй сван хийжээ.

(7) Сургуулийн ойзуулал

Өөрийн модоо нэг сонгж , сургуулийн доторх ойг хүмүүжүүлэх, түүнийг шинжиж, өдөрийн тэмтэлэл бичих, сургуулийн хүрээнд байх мод ба цэцэгийн нэрийг таах асуулт хариултын тэмцээн, ногооны талбай ба цэцэгийн тайз барих ажиллагаа зэрэг зүйл бүрийн ажилаар дамжиж , байгаль орчины хамгаалалтын ухамсар ба байгалаа хайрлах сэтгэлийг гэгэрүүлэв.

Орчимын жил, бидэны тулгарж байгаа байгаль орчины асуудал нь, бид бүдээрээ санаа талвихгүй бол болохгүй хэмжээнд хүртэл хүнд хэцүү байна. Тэгээд, энэх байгаль орчины асуудалыг шидбүрлэхэд хэдэн хүн эс в эл хэдэн улс нь хариуцалга хүлээхээр шийдвэрлэгдэхгүй юм. Иймээс, байгаль орчины тухай зв мэдэлгээг бүх дэлхийн хүмүүст мэдүүлэх нь маш хүнд ач холбогдолтой гэж бодож байна.

Бидэний сургуульд, байгаль орчины асуудалын тухай суралцаж, хогийг багасгаж тэгсэн ч гарах хогийгдахин ашиглах амьдралын дадгалыг хмүүжилүүлхэр зүйлийн ажиллагааг хийж байна.

Эдгээр ажиллагаа нь зөвхөн сургууль биш харин айл гэр ба орон нутгийн нийгийм ч хамтаар хийх хэрэгтэй байна. Басаав ээж болон орон нутгийн нийгиймдхбайгаль орчины хамгаалалтын өндөр ухамсар ба чармайлг нь, сургуульдх байгаль орчины суралцалгатай зохицх үед, түүний үр ашиг нь олом өндөр байж, байгаль орчины асуудалд хандах бидэний жаахан чармайлг нь удахгүй бүх дэлхийн ббрцгийн байгаль орчины асуудалыг намжаах явдал ч болно.

9 Үйл ажиллалгааны дүн

Эхлэхтээ「Цэнхэр ойгоо хамгаалах хүмүүсийн эвлэл」18 хүнээр гол болглж хийсэн ажиллагаа нь, аажмаар бүх сургуульд дэлгэрч, сайхан сургуулийн ойгоо хамгаалах зэрэг зйийн байгаль орчины хамгаалалтын ажиллагааг өөрийн ухамсараасаа хийх болов.

3. ཁྱད་ཆོས་ཀྱི་ལས་ཀ་ཡིན་ན། ཁ་ཕ་ཁ་ཕ་ཡིན་ཡང་

ᠬᠠᠪᠤᠴᠠᠯᠠᠭᠳᠠᠪᠤᠷᠢᠳᠤ ᠳᠤᠷᠠᠯᠴᠠᠬᠤ ᠪᠤᠶᠠᠨ ᠳᠤᠴᠢᠶᠠᠵᠤ ᠪᠤᠢ᠂ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯᠳ

ཁ་ཡིག་ཅ།

ཁ་ཡིག་ཅ་ཡི་ཁ་ཡིག་ཆ་ཤས་ཀྱི་ནང་ནས་ཁ་ཡིག་ཆ་ཤས་ཆ་ཚད་ཡོད་ཀ་ཡ་ཡ་ཡ

ᠬᠠᠪᠤᠴᠠᠯᠠᠭᠳᠠᠪᠤᠷᠢ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠣᠭᠣᠷᠣᠨᠳᠤ ᠪᠠᠨᠢᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠪᠣᠯᠤᠭᠰᠠᠨ ᠪᠠᠢᠳᠠᠯ᠃

᠂᠂᠂

邮政编码：226200

电子信箱：zhjc@sohu.com 0513-3353587 3093633

通讯地址：江苏省南通市 崇川区 濠南路 [illegible] 号 [illegible] 市人民检察院

联系人：[illegible] 电话：[illegible]

★祝您顺利

Амьдралын хогийн дахин ашиглалт болон бага сургуулийн сурагчидад зориосон гэгэрэлийн бодит ажиллагаа

1 Засаг захиргааны нэр Приморский Край

2 Илтгэл хийгч（Харьяалагдах нэр）

Пожарского орон, Лучегорск тосгон

4-р нэгтэсэн боловсролын сургуулийн

7-р ангийн сурагч, сурагчдын кулб「Робинзоны」

3 Үйл ажиллагааны нэр Хатуу биет амьдралын хогийг ялган зохицуулах（зай,хуучин цаас）, дахин ашиглах, бага сургуулийн сурагчидад зориосон амьдралын хогийн тухай гэгэрэлийн хичээл болон бодит ажиллагаа

4 Үйл ажиллагааны хугцаа 2003 оны 9 сар～2004 оны 7 сар

5 Үйл ажиллагааны газар Лучегорск

6 Үйл ажиллагаанд оролцсон хүний тоо 28 нэрс（11～14 настай）

7 Үйл ажиллагаа эхэлсэн шалтгаан

Лучегорск тосгондх хатуу биет амьдралын хогоос болсон бохирдол, оршин суугчидын байгаль орчины асуудалын тухай мэдлэг дутагдаж байгаа байгдал зэрэг.

8 Илтгэлийн товч агуулга

Лучегорск тосгоны оршин суугчидад авч хэлвэл хогийн асуудал нь хамгийн чухал сэвэв юм. Одоо, тосгоны хүн ам нь 300 мянга байж, оршин суугчидад бүр「униар утаа」гэдэг үгийн утгийг ойлгж, бас тогтоосон хугцаанд дадлага хийж байна. Тэр нь, даруй тосгоны хог зохицуулах газарын хамгийн энгийн зохицуулах арга нь хогийг шатааж байгаа очирт байна. Хогийг шатаах үед, агар мандалд, хүн ба байгальд хортой бодисыг гарган, мөн ч, хог зохицуулах газараас бохирдол бодис нь хөрс болон газар доорх усанд урсан орно. Амьдралын хогтой хамтаар зай зэрэгийн мөнгөн усыг агуулах хортой хог ч хог зохицуулах газарт хүргэгдэн ирч байна. Бас, тосгоноос байгууласан номын сан ба сургуулийн номын сангаас жил бүр хэдэн тонн хуучин ном хүргэгдэн ирж шатаагдаж байна. Энэх байдалаас, сурагчдын кулб「Робинзоны」нь Лучегорск тосгоны байгаль орчины хамгаалалтын үйл ажиллагаагаа 2003 оноос хэрэгзүүлсжн байна.

Юуны мөнө, оршин суугчийн байгаль орчины асуудалын тухай мэдлэгийг дээшлүүлж, амьдралын хогоос болсон бохирдолын асуудалыг шийдвэрлэхд идэвхитэй оролцхоор уххулаж, онцгойлон залуучуудын оролцохыг уриалан дуудахаар төлөвлөлгөө хийв.

Нэгдүгээр алхамд,「Айл гэрийн үйлдвэр」гэдэг үйл ажиллагаагаа хэрэгзүүлсэн байна. Түүний зорилго нь, бага сургуулийн сурагчидад гэртээ хуучин цаасны дахин ашиглах аргийг жаах явдал болоно.Багачуудынэкологист нар, хуучин дэвтэр,сэтгүүл,сонин зэрэгээс хатуу цаасан хайрцаг хийх айл гэрийн үйлдвэр байгуулав. Бас, хүүхтүүдэд зориолсон нэвтрүүлэг「өнгөт шил」ын төлөө хатуу цаасан хайрцаг хийх арга ба түүний хэрэглэх аргийг тайлбарлсан видео зураг

авсан байна. Энэ видеогий хуулбарыг тус газар ороны бүгд сургуульд түгээв.

Хоёдугаар алхамд,「Анхар ! хортой хаягдал !」гэдэг үйл ажиллагаа хийв. Түүний зорилгонь, залуучуудыг хогийг зохицуулах тухай сайн дураар хийх ажиллагаанд оролцхоор уриалан дуудах явдал байна. Оршин суугчийн энэх сэдэвт хантах мэдлэгийг магадлахаар, тосгоны иргэнд анкет хийв. Жолоодогч багш болон сурагчидаас тосгондх хогийг зохицуулах асуудалын тухай анкет зохиож, 5-11р ангийн сурагч болон аав ээжд түгэн өгөв. Оршин суугчийн хогийг зохицуулах асуудалын тухай мэдлэгийг даруй мэдэхээр, шалгалтын дүнг зурагаар эмхэлэв.

Мөн ч, NGO「Первоцвет」тай хамтаар, оршин суугчидад мэдээ хангахаар「Тетрапаку нь яавал турах вэ？」, хүүхтүүдэд зориолсон нэвтрүүлэг「Өнгөт шил」д「Анхар ! хортой хаягдал ! 」гэдэгвидео зураг хийж, басхогийг зохицуулах асуудалын тухай радио программийг ч зохиов. Бага сургуулийн сурагч болон дунд сургуулийн сурагчийн төлөө, гэшүүн 20 нэрсээс жүжиг ч тоглов. Жүжигий зорилго нь, хүүхтүүдэд амархан ойлгох хэлбэрээр байгаль орчины асуудалын чухал чанарыын тухай тайлбарлаж Тетрапаку ба гялгар лонхын цуглуулах ялгах зохицуулах зөв арга зэрэгийг жаах явдал болоно.

Сурагчид ба тэдний аав ээжд мэдээ хангахаар хортой бодисын тухай товхимолыг ч зохиов. Төлөвлөлгөөгийн агулгааг тайлбарлах ханийн сонин ба зайн тоог тэмтэглэж бодох онцгой цаасыг зохиож, мөн, 「Бид, сайхан дэлхийн бөмбөрцөгдөө амьдрамаар байна ! 」 гэх тунхагийг ч бичив. 3 өдөрийн хугцаанд тосгоны сургуульд「Зайг хамгаас илүү цуглуулсан сурагч」гэдэг уралдаа явуулав. Сургуульд хай цуглуулах газар байгуулаж,тэнд гэшүүн нар зайг х үлээн авч, тоог бүргэж, тэмтэглэлийн цаасанд тэмтэглэж, түүрүүлсэн сурагч, анги, сургуульд дурсгалын юмөгөв. Энэ үйл ажиллалгааг хэрэгзүүлэхээс өмнө, Приморский ба Хабаровский ороны зайг дахин ашиглах үйлдвэрыг лавлаж талвисан болхор, тус үйл ажиллалгаанд цуглуулсан 1086ширхэг зайг Хабаровский ороны дахин ашиглах үйлдвэрт хүргэв.

Мөн ч, гэшүүн нар, газар ороны засагийн захиргааны удирдалгийн доор хэрэгзүүсэн「Бид ирээдүйд энд амьдрана ! 」гэдэг үйл ажиллалгаад оролцов. Тосгонд「Хогийн мангас」ба зурагт хуудас зэрэгээр сүрт жагсаал явуулаж,сүрт жагсаалын лоозон нь「Өөрийн тосгоноо цэвэрлье ! 」байлаа. Энэх сүрт жагсаал болон хогийг зохицуулах асуудал нь олонх оршин суугч ба тосгоны тагийн газарын ажилтаны ангхаралыг татав.

9 Үйл ажиллалгааны дүн

- 70 ширхэг（280 хүний ховь） анкетыг задлан шинжилэв. Оролцогчийн 80％ нь тосгоны амьдралын хогоос болсон бохирдолын асуудалын шийдвэрлэх нь хэрэгчээтэй гэж бодож байгаа бүгээд хогоо ялгана гэж хариолсан байна. Дүн нь Вэб хуудасанд нийтлэв (http://ecoprim.luchegorsk.ru).
- TV нэвтрүүлэг「Өнгөт шил」ийн гэшүүд сурвалжалсан 3 видео, LTV「Панорама」д 1 видео нь нэвтрүүлэгдсэн байна（үзэгч бараг 6500 хүн）. Газар ороны сонин「Победа」д「Анхар ! хортой хаягдал ! 」ны тухай 2 зохиол нь нийтлэгдсэн байна（оншигч бараг 3500 хүн）.

Залуучуудын сонин「ШИПовник」д ч мэдээлэл хангав. Бас, газар орны радио нэвтрүүлэгийн товчоод ч программыг нэвтрүүлсэн байна（бараг 4,000 хүн）. Эдгээр үйл ажиллалгаагаар дамжин, оршин суугчид байгаль орчины бохирдолын асуудалын тухай бодолхилах агргаа ховируулахаар мэдээ хангаж, хортой хаямал бодисын нөлөөг багасгахд бүх хүчээ зориолав.

- Жүжиг「Тетрапаку нь яавал турах вэ？」ыг 6 удаа тоглоов. Тоглолтд, 8 анги болон хүүхдийн цэцэрлэг「Теремок」ын бүлэг оролцов. 230 нэрс хүүхтүүд хогийн асуудал, зохицуулах асуудалын тухай мэдээ олж, бас эл айл гэрт ч өөрөө хогийг багасгах аргийг сурсан байна.
- Лучегорск тосгоны 3сургуульд 50 ширхэг товхимол түгээв. 30 ангийн бараг 750 нэрс сурагчид нь мэдээ олсон байна. Үйл ажиллагаагаас өмнө мэдээ өгсонөөс, зай цуглуулах жиллагаанд идэвхитэй оролцсон байна.
- Зай цуглуулах уралдаанд, 300 илүү сурагч оролцож, нийт 1,086 ширхэг зайг цуглуусан байна. Ерөнхий хүндэч 25 kg хортой хаягдал нь энгийн хог хаях газарт хүргэгдсэнгүй, хүүхдийн гараар 21,500 m^3 хөрсийн бохирдол нь аврагдасан байна. Пожарскийн оршин суугчид зориолсон「Бид, сайхан дэлхийн бөмбөрцөгдөө амьдрамаар байна！」гжджг тунхагт 149 сурагч гарын өсөг зурав.
- Тус үйл ажиллалгааны хэрэгзүүлэлтд, цэцэрлэгийн хүүхдийг багтааж, 800 нэрс сурагч оролцож, тэд нар хортой хаягдал, хогийг багасгах аргийг сурч, өөрийн гэртээ байгадь орчины хамгаалалтд оролцох болслн байна. Мөн ч, зохион байгуулагч болох сурагчдын кулб「Робинзоны」ын гэшүүн нарт авч хэлвэл, тус үйл ажиллалгаа нь маш сайн торшилгаа болсон байна. Бас, Хабаровский орроны байгаль орчин мөнгөн усын дахин ашиглах төвийн даргатай ярилцасан яриа нь, ирээдэйд, ганч Приморский оронд л биш, бүх алс дорнодх мөнгөн ус агуулах бодисыг дахин ашиглаж дийлнэ гэсэн хсэлийг хртэв.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ཀླུང་ཁ་ཤས་ཀྱི་ཁ་ཕྱེ་ཐང་ཡིག་ཆ་ཁག་ཏུ་ཡོད་ཅིང་། ཁ་ཕྱེ་ཐང་ཡིག་ཆ་ཁག་ཏུ་ཡོད་ཅིང་ཡང་

Хогмйг ялган цуглуулаж баялаг болглх үйл ажилдагаа

～「Настайчуудад дугуйтай сандаль хүргье」ыг амн дохио болгож～

1 Засаг захирганы нэр Оябе Хот

2 Илтгэл хийгч（харьяалагдах нэр） （Оябе Хотоос байгуулсан Цүзава думд сургуулийн сурагчидын эвлэл）

3 Үйл ажилдагаа ны нэр Сайн дураар хийх зөлөл нь хийж байх хөнгөн цагаан лаазыг цуглуулаж олсон ашиг оролгоор дугуйтай сандаль худалдан авах ү йл ажиллагаа

үүнээс бусад Оябе Хот нь хийж байх хогийг ялгах（сурагчидын хоолны хогийг ялгах）

4 Үйл ажиллагааны хугцаа 2004-оноос одоо хүртэл

5 Үйл ажиллагааны газар Оябе Хотоос байгуулсан Цүзава Дунд Сургууль

6 Үйл ажиллагаад оролцосон хүний тоо бараг 200 нэрс

7 Үйл ажиллагаа явч

Сурагчидын эвлэлийн сайн дураар хийх зөлөлийн үйл ажиллагаар төлөвлөв。Сурагчидын айлаас гарсах өнгөн цагаан лаазыг цуглуулаж、дахин ашиглах худалдаачин д худалдан нөгч, ашиг оролгоор настайчуудыг асарах газарт дугуйтай сандаль хүргэв.

8 Илтгэлийн товч агуулга

① Хөнгөн цагаан лаазын цуглуулах үйл ажиллагаагийн төлөв

・Айлаас хөнгөн цагаан лааз цуглуулах

бүх сурагчидыг уриалж、айлийн хөнгөн цагаан лаазыг цуглуулав.

・Гудамж цэвэрлэх үйл ажиллагаа болон хогийг ялгаж, хөнгөн цагаан лааз цуглуулах

Чимэх зөлөлтэй хамтарлан гудамжүйл ажиллагаа төлөвлөөж, бүх сурагчидыг уриалаж хэрэгзүүлэв. Тус өдөр нь цуглуулсан огын тотороос хөнгөн цагаан лаазыг ялган авчай.

② Хөнгөн цагаан лаазыг цуглууласан хоёр шалтгаан

・Дахин ашиглахаар дамжиж хогийг багсгаж, баялагийг хүчмнтэй ашиглах

・Хөнгөн цагаан лаазыг цуглуулан олосон ашиг оролгоор настайчуудыг асарах газарт дугуйтай сандаль хүргэж нийгимд хувь нэмэр үзүүлэх

③ Хөнгөн цагаан лаазын хүрэх газар

・Хөнгөн цагаан лаазыг худалдан авсан дахин ашиглах худалдаачинг айчлаж, хөнгөн цагаан лааз нь яаж дахин ашиглагдаж байхыг шинжилгээ хийв.

④ үүнээс бусад дахин ашиглах үйл ажиллагаа

・ Оябе Хот нь хэрэгзүүлэж байх хог ялгах ажилийг сурагчидын хоолны хогдч хмйж байна.

ལས་ཁུངས་ཀྱི་ལས་རྒན་ཁ་གངས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ནི་ཟླ་ཤས་ཀྱི་ནང་ལས་ཁ་ཕྱིར་ཕྱིན་ཡོད་ཅིང་ཡོད་ཚད་ཀྱང་ཁ་ཕྱིར་ཕྱིན་ཡོད་ཚད་ཀྱི་ཁ་ཕྲལ་ཆུང་ཙམ་ཡིན་ཞེས་ཟེར་ཡོད། ལས་ཁུངས་ཀྱི་ལས་ཀ་ཁ་ཕྱིར་ཕྱིན་ཡོད་ཚད་ཀྱི་ཁ་ཕྲལ་ཡང་ཟླ་ཤས་ཀྱི་ནང་ལ

(ᠬᠤᠳᠠᠯᠳᠠᠨ ᠳᠤᠷᠤᠰᠬᠠᠯᠠᠭᠴᠢᠳ ᠪᠤᠴᠠᠭᠠᠵᠤ ᠪᠤᠢ᠂᠂

ᠬᠤᠳᠠᠯᠳᠠᠨ ᠳᠤᠷᠤᠰᠬᠠᠯᠠᠭᠴᠢᠳ ᠨᠢᠭᠡᠨᠳᠡᠭᠡᠳᠦᠭᠡᠷ ᠪᠤᠴᠠᠭᠠᠵᠤ ᠪᠤᠢ᠂᠂

(2) ᠬᠤᠳᠠᠯᠳᠠᠨ ᠳᠤᠷᠤᠰᠬᠠᠯᠠᠭᠴᠢᠳ ᠪᠤᠴᠠᠭᠠᠵᠤ ᠪᠤᠢ᠂᠂

ᠬᠤᠳᠠᠯᠳᠠᠨ ᠳᠤᠷᠤᠰᠬᠠᠯᠠᠭᠴᠢᠳ ᠨᠢᠭᠡᠨᠳᠡᠭᠡᠳᠦᠭᠡᠷ ᠪᠤᠴᠠᠭᠠᠵᠤ ᠪᠤᠢ᠂᠂

(1) ᠬᠤᠳᠠᠯᠳᠠᠨ ᠳᠤᠷᠤᠰᠬᠠᠯᠠᠭᠴᠢᠳ ᠪᠤᠴᠠᠭᠠᠵᠤ ᠪᠤᠢ᠂᠂

ᠬᠤᠳᠠᠯᠳᠠᠨ ᠳᠤᠷᠤᠰᠬᠠᠯᠠᠭᠴᠢᠳ ᠪᠤᠴᠠᠭᠠᠵᠤ ᠪᠤᠢ᠂᠂

ᠬᠤᠳᠠᠯᠳᠠᠨ ᠳᠤᠷᠤᠰᠬᠠᠯᠠᠭᠴᠢᠳ ᠨᠢᠭᠡᠨᠳᠡᠭᠡᠳᠦᠭᠡᠷ ᠪᠤᠴᠠᠭᠠᠵᠤ ᠪᠤᠢ᠂᠂

ᠬᠤᠳᠠᠯᠳᠠᠨ ᠳᠤᠷᠤᠰᠬᠠᠯᠠᠭᠴᠢᠳ ᠪᠤᠴᠠᠭᠠᠵᠤ ᠪᠤᠢ᠂᠂

(ᠬᠤᠳᠠᠯᠳᠠᠨ ᠳᠤᠷᠤᠰᠬᠠᠯᠠᠭᠴᠢᠳ ᠪᠤᠴᠠᠭᠠᠵᠤ ᠪᠤᠢ᠂᠂

ᠬᠤᠳᠠᠯᠳᠠᠨ ᠳᠤᠷᠤᠰᠬᠠᠯᠠᠭᠴᠢᠳ ᠪᠤᠴᠠᠭᠠᠵᠤ ᠪᠤᠢ᠂᠂

ᠬᠤᠳᠠᠯᠳᠠᠨ ᠳᠤᠷᠤᠰᠬᠠᠯᠠᠭᠴᠢᠳ ᠪᠤᠴᠠᠭᠠᠵᠤ ᠪᠤᠢ᠂᠂

ᠬᠤᠳᠠᠯᠳᠠᠨ ᠳᠤᠷᠤᠰᠬᠠᠯᠠᠭᠴᠢᠳ ᠪᠤᠴᠠᠭᠠᠵᠤ ᠪᠤᠢ᠂᠂

Эргэлтд нийгэийн байгуулалтд зориолсон үйл ажиллагааны жишээ

1 Засаг захиргааны нэр Өмнөд Солонгос Chungcheongnamdo

2 Илтгэл хийгч（Харьяалагдах нэр） (Daecheon Дунл Сургууль)

3 Илтгэлийн товч агуулга

Нэг газар орон, нэг улст үүсж байгаа байгаль орчины бохирдол нь, үүссэн газар оронд л биш харин бүх дэлхийн том асуудал болж байгаа болхор, байгаль орчины хамгаалал нь, байгали орчинд хайртай цаг үе болхын туст маш чухал сэдэв юм.

Энэ мэтийн байгаль орчины бохирдолыг шийдвэрлэхд түүний бодит байдалыг тодорхой болгж, өөрийн хавьдх жижиг явдалаас хийх хэрэгтэй байна. Иймээс, бид тус илтгэлээр дамжиж сурагчид сургууль болон гэртээ хийж дийлэх хэдэн жишээг танилцуулъя.

(1) Сургуульд хэрэгзүүлсэн жишээ

① Сургуулийн дрэмт хувцас ба тамирьн хувцас болон ном хэрэгсэлээ доод ангийн сурагчидэд өгөх.

Дээд ангийн сурагчаас хүлээн авахаар дамжин баялагийг арвилхын хамт, дээд ангийн сурагчийн амьдралын байдалыг мэдэж, өөрийн биеэ шинжих сайн завшаан юм.

② Сургуулийн хүрээнд дуртай ургамалыг тарих

Ургамалыг бойжуулахаар дамжин байгаль орчинтай дасалцаж, мөн ч байгалийг нандигнах сэтгэл соёолох юм.

③ Сургуулийн тойроны цэвэрлэх

Гараг бүрийн нэгдэх өдөр, ангийн үйл ажиллагааны цагт 2 бүлэг нь сургуулийн тойроныг идэвхтэй цэвэрлэж, байгаль орчиноо гоёлохоор чармайж байна.

④ Байгаль орчины хамгаалалтын үйл явдалд оролцох

Сургуульд нээх байгалийн ажиглан шинжлэх их хурал, байгаль орчины хамгаалалтын хэчээл зэрэг байгаль орчинтай холбоотой үйл явдалд идэвхтэй оролцон, байгаль орчины хамгаалалтын аргийг сурч байгаль орчины хамгаалалтыг хэрэгзүүлэх ухамсараа дээшлүүлнэ.

(2) Өөрийн гэртх хэрэгзүүлсэн жишээ

① Хэрэглэж даруй хаядаг барааг хэрэглэхээс биеэ барих

Хэрэглэж даруй хаядаг бараа нь хөрсэнд задлагдахгүй зүйл олон байгаа учираас, хөрсийн бохирдолын гол шалтгаан болж байхд хэрэглэж байгаа хүн олон байна. Иймээс, бид үр ашиг үй чанарыг мэдрэж тэдгээрийн хэрэглэлтийг багасгаж байна.

② Дахин ашиглаж баялагийг арвилах

Хаягдал тосыг гээхгүй сван хийх зэрэг, хягдалыг дахин ашиглахаар дамжин, байгаль орчины бохирдолыг сэргийлээр барахгүй аж ахуйн далаар ч туслам болох болхоор манай

сургуульд бүгдээр чармйн хэрэгзүүлэж байна.

③ Усыг арвилах

Жорлонын танканд тоосго хийж талвин, шүдээ угаах үед, цомоонд ус хийх талвин хэрэглэх, шүршүүрт орох үед усаа үргэлжлүүлэн гаргахгүй, савангаа дэмий хэрэглэхгүй, бидэний амьдраод дутагдашгүй усаа арвилан, мөн ч бохирдолохгүйгжкр чармайн хэрэгзүүлж байна.

Сүүлийн жилд, байгаль орчины бохирдол нь ганц бидэний асуудал биш, бүх дэохийн хүнд чухал асуудал болоод байгаа боловч, олонхи хүмүүс энэх хэцүү байдалыг сэнхрэхгүй「Хэн нэг нь хийх байлгүй дээ」гэрэг хуучин бодолтой байгаа.

Бид, Daecheon Дунд Сургуулийн сурагчид, энэ янзын бодолоо хувируулахыг зориогоо болгж, дээр ярисан мэтээр сургууль болон гэртээ байгаль орчины хамгаалалтад зориолж, жижиг явдалаас хэрэгзүүлж байна.

「Дусал ус далай болоно」гэгдэг зүйр цэцэн үг байдаг. Эл айл гэрийн ялган цуглуулсан хогньэргэлтэй баялагаар дахин ашиглагдахыг хүсэж байна. Энэ шинпожиом нь、өнөөдөр энд цуглсан зүүн Хойт Азийн бүсийн 5 улсыг байгтаасан бүх дэлхийд, байгаль орчины чухал чанарыг сайн мэдүүлэх завшаан болхыг хүсэж байна.

	19.5	27.9	
	26.6	30.5	15
	30.8	35.2	10
	35.4	38.3	5

ᠵᠢᠷᠤᠭᠠᠨ ᠳᠦ᠒᠄	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯᠠᠬᠤ ᠬᠡᠰᠡᠭ ᠪᠤᠶᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯᠠᠬᠤ ᠬᠡᠰᠡᠭ ᠪᠤᠶᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯᠠᠬᠤ ᠬᠡᠰᠡᠭ ᠪᠤᠶᠤ

ᠬᠣᠯᠪᠣᠭᠳᠠᠯ ᠳᠤᠮᠳᠠ ᠪᠣᠯᠤᠭᠰᠠᠨ ᠴᠠᠭᠠᠨ ᠨᠤᠳᠤᠨ ᠳᠤ

багачуудын байгалчийн өртөөдэх хаягдлыг дахин ашиглахүйл ажиллагаа

1 Засаг захиргааны нэр Приморский Край

2 Илтгэл хийгч（харьяалагдах нэр）

Арсеньев хотоос байгуулсан 4р нэгтэсэн боловсролын сургууль

3 Үйл ажилдагааны нэр Амьдралийн хогийг дахин ашиглах

4 Үйл ажиллагааны хугцаа 2000 он～2005 он

5 Үйл ажиллагааны газар Приморский Край, Арсеньев хот,

багачуудын байгалчийн өртөө

6 Үйл ажиллагаанд оролцсон хүний тоо 95 нэрс

7 Үйл ажиллагаа эхэлсэн шалтгаан Арсеньев хотын амьдралийн хогийн нэмэгдэл.

8 Илтгэлийн товч агуулга

Эд бодисын үйлдвэрлэл ба зарчуулалаар дамжиж гарах хог бол хүн төрөлхтөнд авч хэлбэл эртэнээс аваад энгийн учир байсан. Гэтэл, 15р зууны эхнээс хог нь байгаль орчины асуудал болож, 19-20 зуунд нэлээн хэцүү байгаль орчины асуудал болсон байна.

Одоо, альваа талаас гарах хогийг шийдвэрлэх нь маш чухал учир болоод байна.

Ялангуяа, хог цуглуулах, зохичуулах, булах зэрэг, хогийг зохистой шийдвэрлэх нь бүх дэлхийн анхаралыг татаж бий бүгээд, янзын арга авагдаж байна. Түний дотор хамагийн үр ашигтай арга бол, хогийг багасгах ба дахин ашиглах явдал юм. Арсеньев хотын багачуудын байгалчийн өртөө хүүхдүүд ч бү хүчээрээ хогийг багасгаж, аль болхоор хаягмалийг дахин ашиглахаар арга хэмжээ авч байна.

Өртөөнд, нэгэнтээ 25 жилийн хугцаанд「Хог」гэдэг үйл ажиллагаа хэрэгжүүлэгдж байна. Түний агуулга нь, амьдралын хаягдалыг чимэглэлийн урлаг, цэцэрлэгжүүлэх, гэрийн хогшил зэргийг хийх д хэргэлж, аль болхоор амьдралийн хаягдмалийг багасгах учир болоно. Нэн ч, 2004 оноос 3 шинэ үйл ажиллагаа хэрэгзүүлж,「Хэргэлж дууссан цайн навч 」—ууж дууссан цайн навчийг хөрөө хийхд хэргэлж,「Гялгар лонх」— Гялгар лонхыг гэрийн хогшил ба , цэцэрлэгжүүлэхд хэргэлж,「BUM」—хуучин цаасыг цуглуулан, дахин ашиглахаар тусгай газарт хүргэнэ. Энэ жил, бүгд сургууль ингийж хийхийг уриалсан байна.

Үйл ажиллагаа хэрэгзүүлсэн үр дүнээ задлан шинжилэж, амьдралийн хаягдал нь даррах талд дахин ашиглаж болоно гэдэгийг мэджээ.

- Цэцэрлэг байгуулах
- Чимэглэлийн урлаг
- Цэцэрлэгжүүлэх

Цэцэрлэг байгуулахд ихэнх амьдралийн хаягдалыг дахин ашиглаж дийлнэ. Жишээлбэл, өртөөнд хүны хэлбэртэй хуучин чийдэнээр сайхан усан оргилуур хийв. Орчим хотын номын санаас авсан хуучин номын тавиураар оронгоот ургуумлын тайз хийв. Том хогийн хайрцаг ба хуучин бутанг будаж, цэцэгийн тайз болгов. Таргийн пластик саваар цэцэгийн ваар хийж,

жимсийн боодлын цаасаар чимэглэв. Хуучин ус шүршүүр, гуталаар цэцэгийн ваар болон хүрээний чимэглэл хийв. Бас хуучин машины дугуйгаар хэрэм чимгэлж байна. Элс хийсэн гялгар лонхыг хүрсэнд хагас булаж, цэцэгийн тайзын таслуур хэрэм болгов.

Чимэглэлийн урлагд, үнэндээ юү ч хэрэглэж болоно. Ямар ч хэрэгүй юмийг хүүхдүүд өөрийн бүтээл болгож байна. Цаасан хайрцаг зэргээр зүйлийн хэлбэр ба гуу, зургийн ивүүр хийж байна. Хуучин ханын цаас, хуанли зэргээр зургийн жаазны чимэглэл, наалт, шингэн ханын цаасаар цэцэгийн лонхын чимэглэл хийж байна. Сүлжмэлийг хэрэглэх газар ч олон, дээс, утас, бүсийн өөдөсөөр зүйлийн юм хийж байна. Жишээлвэл, бүсийн өөдөсөөр шалын дэвсгэр, хүүхэлдэй, дээс ба утасаар мөнгийн цөнх хийнэ. Гялгар лонх ба лонх ч олон газар хэрэглэгдж байна. Лонхоо чимгэлэж, цэцэгийн лонх хийнэ. Өнгөт шилийн хагархайгаар зургийн чимэглэл хийж байна.Тоглоом ба гэрт хэргэлэх янзын юм хийхд, хуучин хүзүүний зүүлт, хүл арчих бүс, шүүр, өнгөт харандаагийн үрдэс хүртэл хэрэглэж байна.

Чимэглэлийн урлагийн талаар гэрийн хогшил ба өдөр тутмын эдлэл хийж байна. Гялгар лонхоор сандаль, ширээний хөл, тамхины үнсийн сав ба зүйлийн тайз хийнэ. Үүнээс гадна, хэрэгчээгүй болсон юм ч өргөн хэрэглэгдэж байна. 2004 онд, өртөөнд хэрэгчээгүй болсон юмаар хийсэн хамгийн сайн хогийн савыг сонгох уралдаан явагдв.Мөн ч хүүхдүүд сайхан цэцэгийн лонх хийхдээ дуртай байдаг. Тиймээс хуучин таваг, усан оргилуур, лонх зэргийн дээр дуртай юм（жишээлвэл, зураг, тор）, түүний дээр өөрийн уран сэтгэмжээр чимэглэнэ. Эдгээрийн дүн нь, хэрэлэхгүй болсон юмаар, хүүхдүүдийн уран гараар дамжин, хосгүй юм бүтээгдэж байна.

Цэцэрлэгжүүлэхд хэрэглэгдэж байх амьдралын хаягдал тийм олон биш. Нэгэн жишээ гэввэл, хэргэлэж дууссан цайн навч байна. Түүнийг шороотой холиж, бордоо болгоно. Цайны навчаас гадна, модны ваарын ус гарх материалд жижигэн хэрчсэн хөөсрөөлсэн полистрол хэрэглэгдэж байна. Бас, тараан зааг хийхд цаасан хайрцаг хэрэглэгдэж байна. Тэр нь гандалаас сэгийлэх ба тараанд алхухд амархан болгодог.

Бид, хүүхдүүд өртөө болон сургуульд хийж байх үйл ажиллагаа нь хотын байгаль орчины сайжирлалд маш тус үзүүлэж байна гэж бодож байна. Эдгээр үйл ажиллгааны дунд, хүүхдүүд өөрөө юм бүтээж, эргэн тойроны үзэмж ба өөрийн гэрийн орчиноо сайжруулхаар барахгүй, эргэн тойроны байгаль орчиноо ариутгаж, байгаль орчиноо бохиртуулахгүй цармайж байга нь хамгийн нандин юм. Иймэрх үйл ажиллагаар дамжиж, байгаль орчины хамгаалалтын ажил нь маш цэнгэлтэй мөртөө ашиг орлрго ч олно гэж ойлогож байна. Бодит байдалд, хүүхдүүд өөрийн гараараа юм бүтээж, тэгээд зүйлийн юм худалдан авах мөнгө арвилаж дийлнэ. Бас өөрийн бүтээлээ худалдаж болоно. Хожим, бид эдгээр туршлагаан Приморскийн бусад сургуульд ч дамжуулах гэж бодож байна.

9 Үйл ажиллалгааны дүн

Хүүхдүүдийн хэрэгжүүлсэн хотын цэвэршүүлэх ажил, амьдралын хаягдлыг дахмн ашиглах аргийг сурав.

My Lecture at Today's Symposium
（өнөөдөр ийн хичээл）

TATEDA Masafumi, Ph.D.
Toyama Prefectural University

August 21, 2005

Today's contents（今日の内容）

- Introduction (10min.)
  （Оршил.10 минут）

- What are environmental issues? (20min.)
  （Байгаль орчины асуудал гэжюу вэ? 20 минут）

- What is important in waste management and what we can do now?(30min.)
  （Хогийн зохичуулалд юу чухал бэ? Одоо хийж дийлэх нь юу вэ? 30 минут）

- What is waste?(30min.)
  （Хог гэдэг юу вэ? 30 минут）

Introduction

What kind of place is Toyama? （Ｔｏｙａｍａ ｘａａ ｂｅ？）

Population（Хүн ａｍ）: approx. 1,120,000 people

Toyama is not Fujisan!

（Тоямаболон Фүжисан адаль биш!）

Тоямаｓ (Toyama) is a place but

Фүжисан (Fujisan) is a mountain!

↑

（Тоямаｂｏｌ ｇａｚａｒ,
Фүжисанｂｏｌ ｕｕｌ!）

Average temperature by month

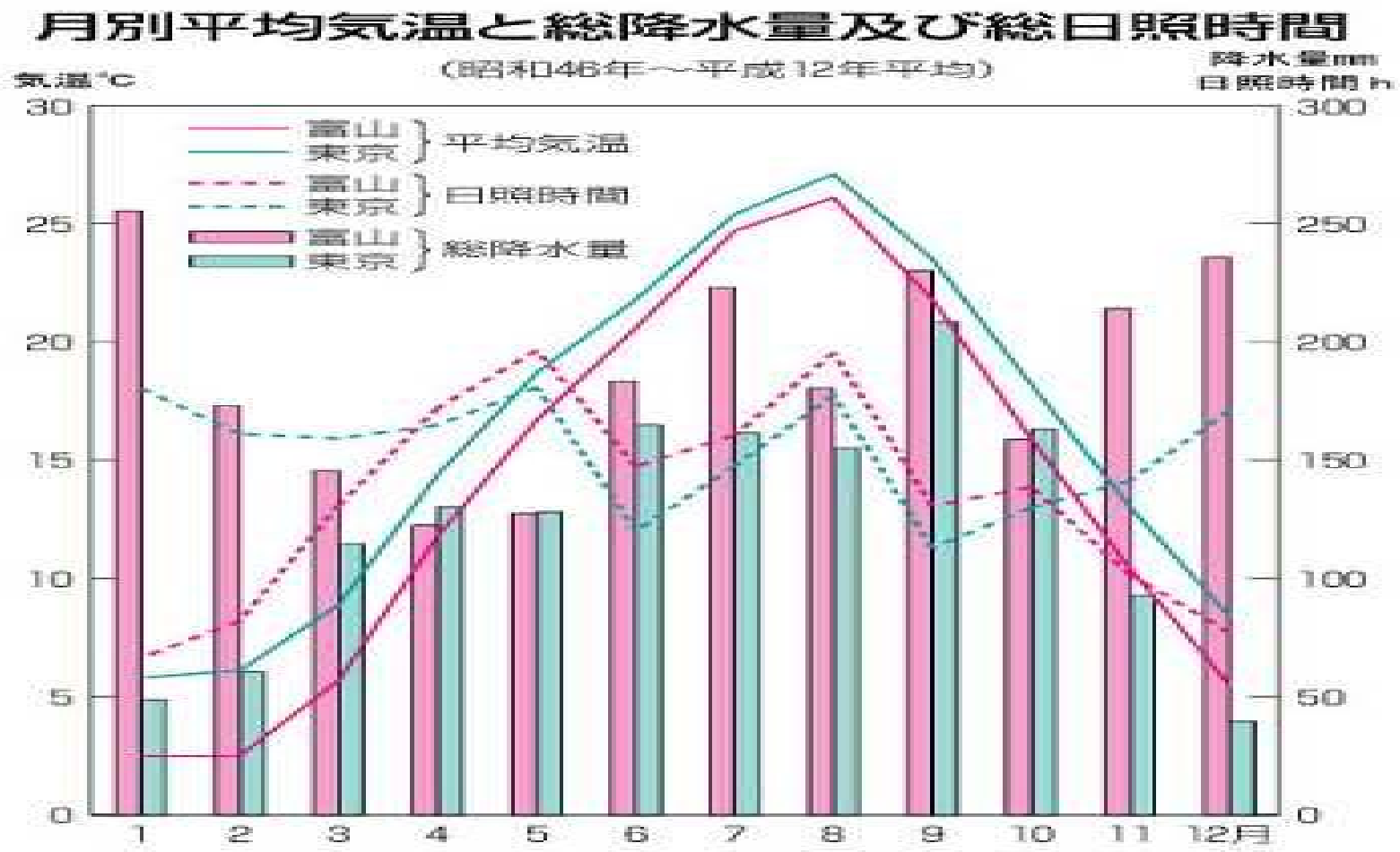

Toyama has lots of nature.

Japan Alps

Toyama has lots of nature.

Paddy Fields

Toyama has lots of nature.

Toyama Bay

Snow Grouse

Japanese Serow

Yellowtail

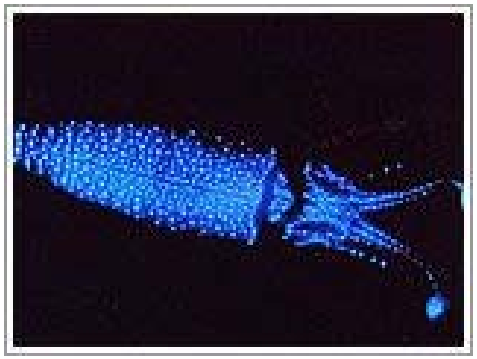

Firefly Squid

Tulip

Introduction

What kind of university is Toyama Prefectural University? （Тояма Аймагаас Байгуулсан Их Сургууль гэж ямар сургууль вэ？）

Study Areas（Тусгай Мэргэжил）

Faculty of Engineering	Department of Mechanical Systems Engineering	Механикийн систем техник салбар
	Department of Electronics and Informatics	Электрон мэдээлэлийн техникийн салбар
	Biotechnology Research Center	Биотехнодогийн шинжилгээгийн төв
College of Technology	Department of Bioresources Science	Амьд бодисын баялагийн салбар
	Department of Environmental Systems Engineering	Байгаль орчины систем техникийн салбар

Total Number of Students: approx. 1,000 students

（бүх оюутан：бараг **1000** нэрс）

What am I? （Б и х э н б э ?）

I am an associate professor of Toyama Prefectural University.

（Т о я м а А й м а г а а с Б а й г у у л с а н И х С у р г у у л и й н д э д п р о ф е с с о р）

My major is waste management technology. （Т у с г а й М э р г э ж и л б о л х а я г д а л ы г з о х и ц у у л а х т е х н и к）

My concentration is to develop recycling technology of waste.

（Х о г и й г д а х и н а ш и г л а х т е х н и к и й г х ө г ж ү ү л э ж б а й н а.）

My Laboratory （Миний албан гэр）

Herb Plantation
（өвсийн тариа）

Students in my lab.
（Миний оюутан）

What are environmental issues?
（Байгаль орчины асуудал гэжюу вэ ?）

What kinds of environmental issues do you know?
（Ямар байгаль орчины асуудалыг мэдэж байх вэ ?）

Let me know! （Надад зааг адөгөөч !）

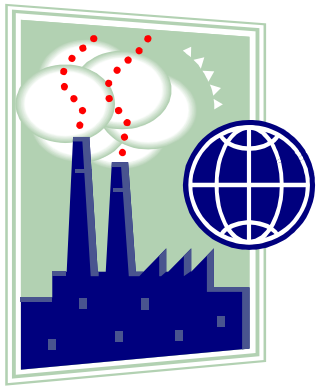

What are environmental issues?

Global Warming（Дэлхийн хэмжээний дулаажил）

Problems on Waste （Хогийн асуудал）

Water Pollution （Усны бохирдол）

Air Pollution （агаарын бохирдол）

Deforestation （Ойшугуйн сүйтгэл）

Population Expansion （Хүн амийн нэмэгдэл）

Desertification （*Цөлжилт*）

Destruction of O_3 layer （озоний сүйтгэл）

and so on.（Гэх мэт..）

What are environmental issues?

There are fundamental environmental issues which we should not forget about. (Бидэнд мартаж болошгүй байгаль орчиныүндсэн асуудал байна)

Many people are dying everyday because of starvation. 8 million people are in mulnutrition.

(Машолон хүн өлвөрчүхэж байна.Бараг 8 сая хүн шим тэжээл дутагдаж байна)

Approx. 14,000-30,000 people are dying everyday because of diseases related to water.

(өдөр бүр 30-мянган хүн устай холбоотой өвчинээс боложүхэж байна)

What are environmental issues?

There are fundamental environmental issues which we should not forget about. (Бидэнд мартаж болошгүй байгаль орчиныүндсэн асуудал байна)

Some millions of people are dying every year from easily curable diseases because of no treatment.
(Жил бүр хэдэн сая хүн өвчин үзүүлэж чадахгүй, амархан эмчилэж чадах өвчинээс нас бараж байна.)

One sixth of world adult population are illiterate.
(Дэлхийн насанд хүрсэн хүний 6 хобийн 1 нь боловсролгүй)

What are environmental issues?

There are fundamental environmental issues which we should not forget about. (Бидэнд мартаж болошгүй байгаль орчины үндсэн асуудал байна)

Women are not be allowed to study. Two third of population in illiteracy are women.
(Эмэтэй чүүдэд суралцах тохиолдолгожгүй. Боловсролгүй хүний 3 ны 2 нь эмэтэй хүн)

Women activity are severely limited.
(Эмэтэй чүүдийн үйл ажиллагаа нь туйлаар хязгаарлагдаж байна)

Many people are still in any kinds of conflicts.
(Машолон хүн дайн мараан дунд байна)

What are environmental issues?

http://news.bbc.co.uk/1/low/world/africa/325543.stm

http://www.unicef.or.jp/siryo/sekai.htm

http://www.unicef.or.jp/siryo/sekai.htm

http://www.unicef.or.jp/siryo/sekai.htm

Do not jump to Global Warming, O_3 Layer Depletion, Desertification, and so on if you are asked about environmental issues.

（Байгаль орчины асуудал гэвэл даруй дулаажил зэрэгийг бодож болохгүй）

We should always remember those fundamental environmental issues, then talk about Global Warming, and so on.

（Ямагт нэн байгаль орчины асуудалүндсэн асуудалыг мэдэх ёстой）

What is important in waste management and what we can do now?

（Хогийг зохичуулахдюу чухал бэ？Одоо чадахүйлюу байна？）

Waste Generation（Хогийн хэмжээ）

Town（Хотын нэр）	Population（Хүнам）	Waste treatment, t/day（өдөр бүрийн хог зохичуулах хэмжээ тонн）
Dalian（Далиан）	5,572,712	1,740
Guangzhou（Гуанжүү）	6,122,016	4,235
Shanghai（Шанхай）	12,950,000	13,904

What is important in waste management and what we can do now?
（Хогийг зохичуулахдюу чухал бэ？Одоо чадахүйлюу байна？）

Suppose,

Waste treatment/day = Waste generation/day,

what is

Waste generation/day/person in each city?

（1өдөрийн хог зохичуулах хэмжээ болон 1өдөрийн хогийн хэмжээ нь адаль гэжүзвэл, элэ хотын 1 өдөрийн хогийн хэмжээ нь？）

What is important in waste management and what we can do now
（Хогийг зохичуулахдюу чухал бэ？Одоо чадахүйлюу байна？）

Town （Хотын нэр）	Population （Хүн ам）	Waste generation, ton/day （өдөр бүрийн хогзохичуулах хэмжээ тонн）
Dalian（Далиан）	5,572,712	1,740
Guangzhou（Гуанжүү）	6,122,016	4,235
Shanghai（Шанхай）	12,950,000	13,904

Let’s calculate!! （Бодожүзье！）

What is important in waste management and what we can do now
（Хогийг зохичуулахдюу чухал бэ？Одоо чадахүйлюу байна？）

$$\text{Waste generation (kg/day/person)} = \frac{\text{Waste generation (kg/day)}}{\text{Population (persons)}}$$

Dalian（Далиан）

$$= \frac{1{,}740{,}000\ \text{(kg/day)}}{5{,}572{,}712\ \text{(persons)}} = 0.33\ \text{(kg/day/person)}$$

,

Guangzhou（Гуанжүү） = 0.69 (kg/day/person)

Shanghai（Шанхай） = 1.07 (kg/day/person)

What is important in waste management and what we can do now
（Хогийг зохичуулахдюу чухал бэ？Одоо чадахүйлюу байна？）

Waste Management Flow （хог зохичуулах урсгал）

①Discard（хог гарах）→ ②Collection&Transport

（Цуглуулах Зөөвөрлөх）

→ ③Intermediate Treatment → ④Final Disposal

（дундахь зохичуулал） （Хамаг сүүлийн зохичуулал）

What is important in waste management and what we can do now
（Хогийг зохичуулахдюу чухал бэ？Одоо чадахүйлюу байна？）

Importance of Collection&Transport

（Цуглуулах болон Зөөвөрлөхийн чуухал чанар）

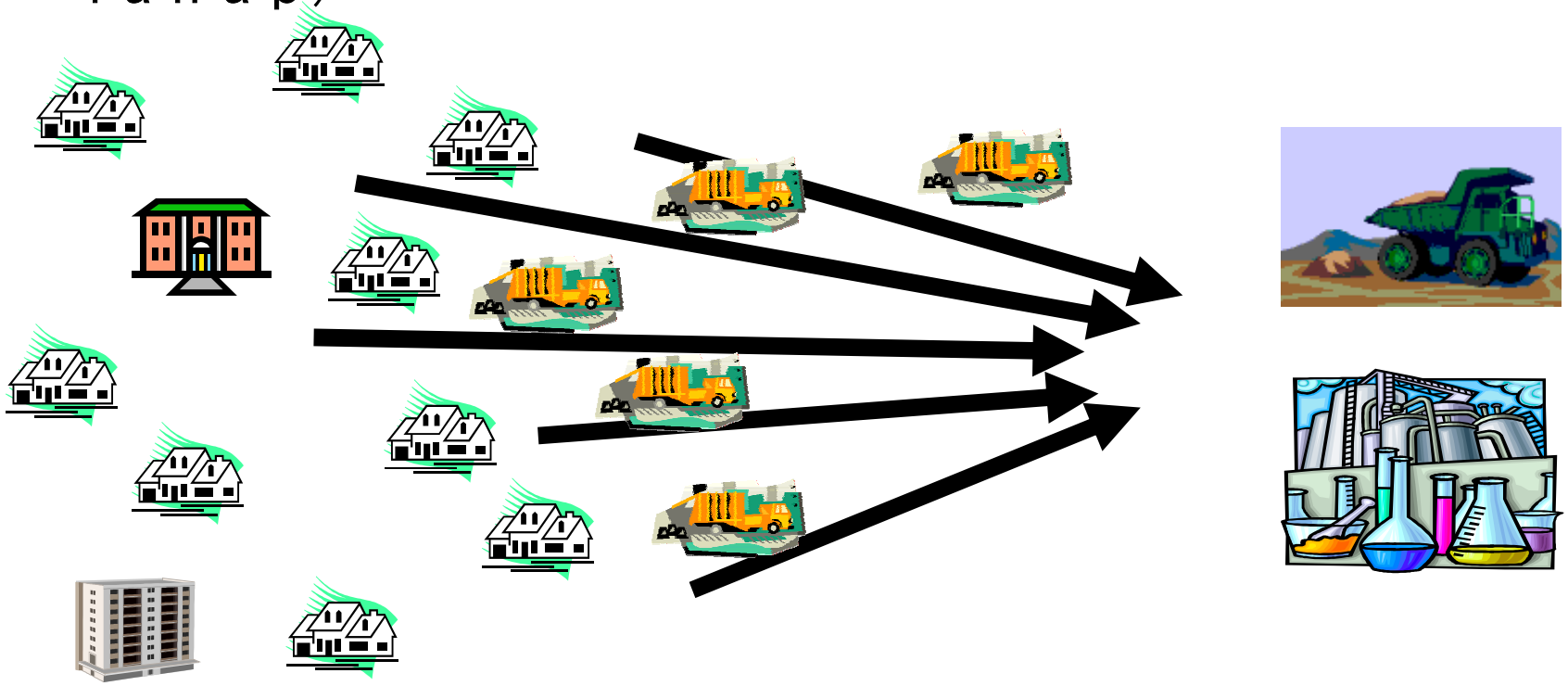

What is important in waste management and what we can do now
（Хогийг зохичуулахдюу чухал бэ？Одоо чадахүйлюу байна？）

We must bring waste to one place in order to treat waste!（Хогийг зохичуулахд хогоо нэгэн газар цуглуулах чухуултай！）

Effective transport of waste is essential.（Хогоо үр ашигтай зөөвөрлөх нь маш чухуул）

What is “effective transport”?（Үр ашигтай зөөвөрлөх гэдэг нь юу вэ？）

Reduce volume of waste, that is, remove air from waste.（Хогийн хэмжээг багасгах явдал нь даруй хогийн хийг шахаж гаргах явдал）

What is important in waste management and what we can do now
(Хогийг зохичуулахдюу чухал бэ? Одоо чадахүйлюу байна?)

Without crushing cans, we need 2 trucks.

(Лаазыг тэр хэвээр нь гагавл, 2 ачааны машин хэрэгтэй)

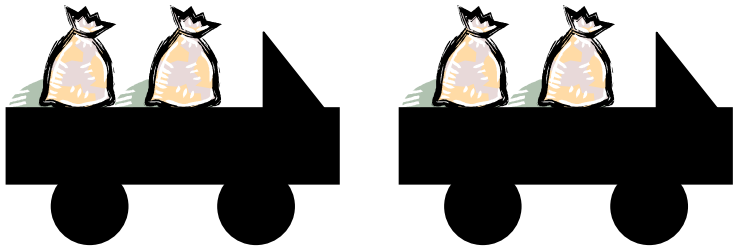

With crushing cans, we need just 1 truck.

(Лаазыг няцалаж гагавл, 1 ачааны машин байвал болно)

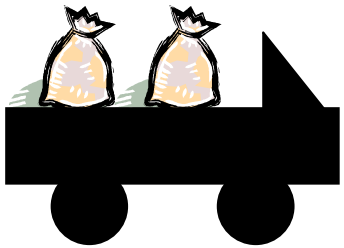

What is important in waste management and what we can do now?
(Хогийг зохичуулахдюу чухал бэ?Одоо чадахүйлюу байна?)

What happen if we use 2 trucks instead of 1 truck? (1 ачааны машины орон д 2 ачааны машин хэргэлвэл яах вэ?)

- To consume more gas. (Их бензин хэрэглэнэ)
- To cause more air pollution by exhaust gas.
  (Их хаягдал газ гаргажагаарыг бохиртуулана)
- To give more damage to roads. (Замын ачаа нэмэгднэ)
- To make more noise. (Шуугиан нэмэгднэ)
- To increase labor cost. (Ажилийнүн нэмэгднэ)
- To produce more risk of traffic accident.
  (Замын хэрэгийн аюул нэмэгднэ)

and so on.

What is important in waste management and what we can do now
（Хогийг зохичуулахдюу чухал бэ？Одоо чадахүйлюу байна？）

Let’s try! （Хийжүзье！）

Discard papers by three ways. （3 аргаар цаасыг хаях！）

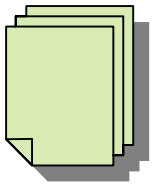

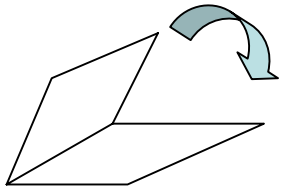

Fold it neat
（Сайхан нугалах）

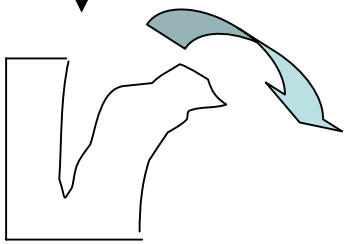

Tear it away
（Урах）

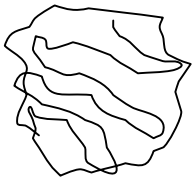

Make it round like a ball
（бөмбөрүүлэх）

What is important in waste management and what we can do now
（Хогийг зохичуулахдюу чухал бэ？Одоо чадахүйлюу байна？）

Which way of discard gave the largest volume of waste?

（Аль аргандцаас хамаг хи багтаамжтай болсон бэ？）

To remove air from waste is very important for effective transport.

（Хогийгүр ашигтай зөөвөрлөхд，хогоос хийг авах чухалтай）

What is waste? （Хог гэжюу вэ？）

Waste is something you don't need.

Your friend's bicycle is very shabby, but your friend likes it very much. （Чиний найзын дугуй нь маш элдэгсэн боловч, найз чинь харин түүнд маш хайртай байна）

Not a Waste

Your grandpa gave you a new Game Boy, but you came not to like and need it soon because you could never win. （Өвгөн аав чинь тоглоом авч өгсөн ч бусадыг дийлхгүй болхор хэргэхгүй болов）

A Waste

I bought the cake in the frige 1 week ago, but I am going to eat because I am too hungry. （Гэдэс өлсөн болхор 7 хоногийн өмнөх боов идэхээр байна）

Not a Waste

Tom gave me Sushi, but I cannot eat it because I just ate too much dinner. （Том надад сүши өгөв, гэвч хоолоо идчихсэн болхор сүшийг идэж дийлхгүй）

A Waste

What is waste? (Х о г г э ж ю у в э ?)

Something becomes a waste or not totally depends on your interest, feeling, and thinking. (Т э р б о д и с н ь х о г б о л о х э с э х н ь, х о б ь х ү н и й д у р с э т г э л б а б о д о л т о й х о л б о г д о н о о)

It does not fully depend on physical and chemical changes in material quality. (Т э р б о д и с н ь ф и з и к и й н б а х и м и й н х у в и р а л г а р с а н а а с х о г б о л о х л б и ш)

Somebody may need your waste. Your waste may not be other's waste, and vice versa. (Т а н и й х о г х э н н э г э н д х э р э г ц э э т э й м а г а д г ү й . Т а н и й х о г, б у с а д ы н х о г б и ш м а г а д г ү й , ү ү н и й э с р э г ч а д и л б а й д а г)

Therefore, recycling of waste is important for our earth. (Т и й м б о л х о р, б и д э н и й д э л х и й н б ө м б ө р ц ө г т д а х и н а ш и г л а х н ь э р х э м ч у х а л ю м)

What is waste? (Х о г г э ж ю у в э ?)

Kitchen waste
(А м ь д р а л ы н
х о г)

You don't need it and either anybody else does. (Х э н д ч
х э р э г ч э э г ү й)

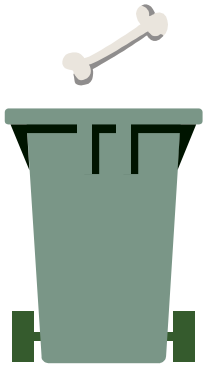

You discard it as waste.
(х о г г э ж х а я х)

Waste management
(Х о г
з о х и ч у у л а х)

What is waste? (Х о г г э ж ю у в э ?)

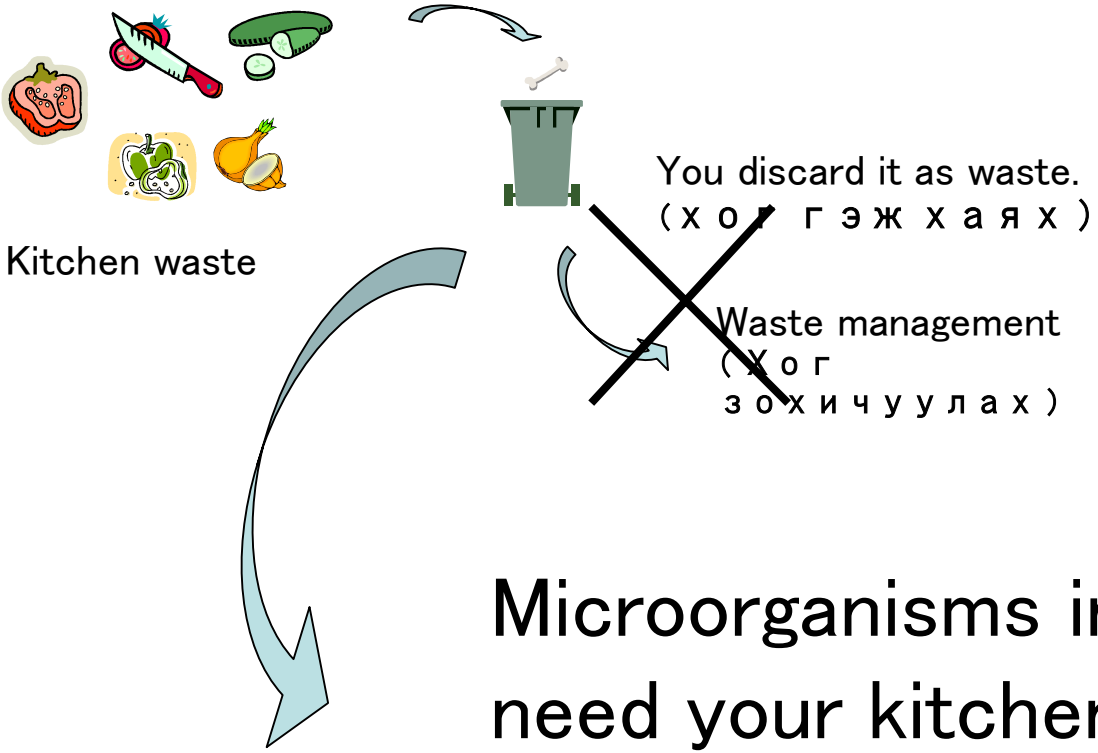

Microorganisms in soil like and need your kitchen waste!!
Don’t discard it!!

(Хөрөс и й н б и ч и л а м ь т а н т а н ы х о г и й г х ү с э ж б а й н а, б и т г и й х а я а ч !)

What is waste? (Х о г г э ж ю у в э ?)

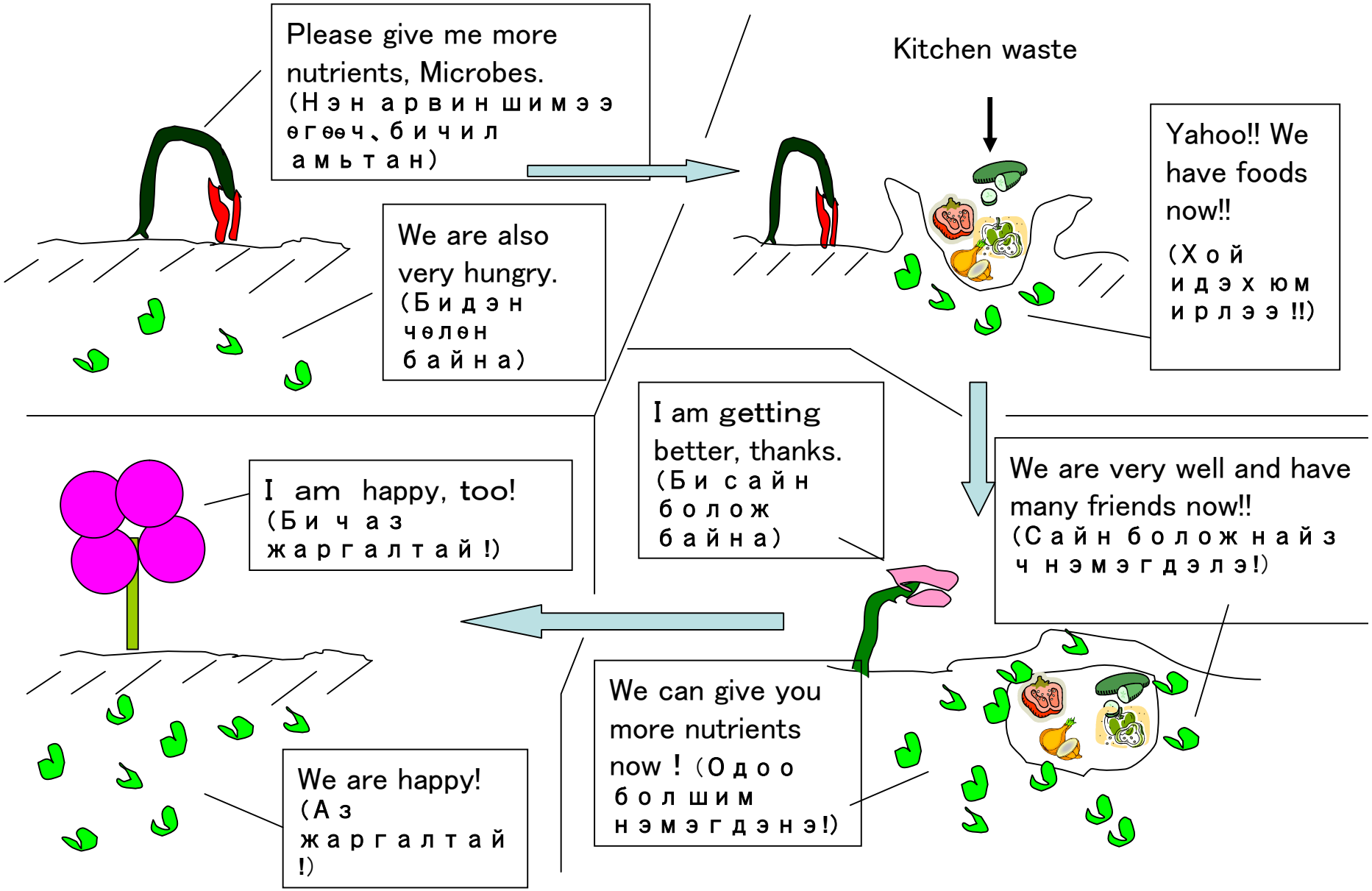

What is waste? (Х о г г э ж ю у в э ?)

Let's recycle your waste!!

(Х о г и й г д а х и н а ш и г л ъ я !)

Your waste may not waste for others!
(Т а н и й х о г , х о г б и ш м а г а д г ү й !)

Somebody or microorganisms may need your waste! (Х э н н э г э н д х э р э г ц э э т э й !)

Waste is resource! (Х о г б о л б а я л а г ю м !)

Thank you for your attention!

tateda@pu-toyama.ac.jp

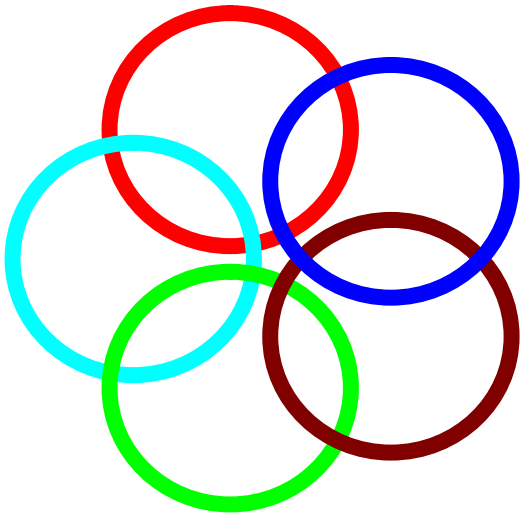

3	7				
2	5				
1	1				
ལག	ཁྱབ་ཁ་ཆ	ལག (ཁ)	ཁ (ཁ)	ཁ (ཁ)	ལག (ཁ)

2. ཡིག་ཆ ཁ ལ ཡིག་ཆ ཁ ལ ལ ཡིག (ཁ) ཡིག ཁ ལ ལ ལ ( ) ..

ཁ ལ ལ ལ ལ ..

1. ལ ལ ལ ལ ( ) ལ ལ ལ ..

ལ ( ) ལ ( ) ལ ( ) ..

( ) ( ) ( ) ..

ལ ( ) ( )

ᠬᠣᠭᠣᠷᠳᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠪᠠᠢᠴᠠᠭᠠᠨ ᠳᠦᠷᠢᠮᠳᠦᠭᠡᠳᠦᠨ ᠪᠤᠯᠤᠨ ᠪᠢᠴᠢᠨᠡ᠃

1. ᠮᠤᠨᠳᠠᠭ ᠳᠤᠷᠠᠯᠳᠠᠨ᠃ ᠬᠣᠭᠣᠷᠳᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠪᠠᠢᠴᠠᠭᠠᠨ ᠳᠦᠷᠢᠮᠳᠦᠭᠡᠳᠦᠨ ᠪᠤᠯᠤᠨ ᠪᠢᠴᠢᠨᠡ᠃

ᠬᠣᠭᠣᠷᠳᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠪᠠᠢᠴᠠᠭᠠᠨ ᠳᠦᠷᠢᠮᠳᠦᠭᠡᠳᠦᠨ (10 ᠣᠨᠣᠭᠤᠯᠠᠭ)

ᠬᠣᠭᠣᠷᠳᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠪᠠᠢᠴᠠᠭᠠᠨ ᠳᠦᠷᠢᠮᠳᠦᠭᠡᠳᠦᠨ ᠪᠤᠯᠤᠨ ᠪᠢᠴᠢᠨᠡ᠃

6. ᠨᠤᠳᠤᠨ 5 ᠳᠤᠷᠠᠯᠳᠠᠨ᠃ ᠬᠣᠭᠣᠷᠳᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠪᠠᠢᠴᠠᠭᠠᠨ ᠳᠦᠷᠢᠮᠳᠦᠭᠡᠳᠦᠨ ᠪᠤᠯᠤᠨ ᠪᠢᠴᠢᠨᠡ᠃

3	7		
2	5		
1	1		
ᠬᠣᠯᠪᠣᠭᠤᠷ	ᠬᠣᠯᠪᠣᠭᠤᠷ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠨᠢᠭᠡᠨᠳᠡ ᠪᠤᠶᠠᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠪᠠᠢᠴᠠᠭᠠᠨ	ᠬᠣᠯᠪᠣᠭᠤᠷ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠪᠠᠢᠴᠠᠭᠠᠨ ᠳᠦᠷᠢᠮᠳᠦᠭᠡᠳᠦᠨ (ᠮᠥ᠒)	180 ᠳᠦᠷᠢᠮᠳᠦᠭᠡᠳᠦᠨ

5. ᠨᠤᠳᠤᠨ ᠳᠤᠷᠠᠯᠳᠠᠨ᠃ ᠬᠣᠭᠣᠷᠳᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠪᠠᠢᠴᠠᠭᠠᠨ ᠳᠦᠷᠢᠮᠳᠦᠭᠡᠳᠦᠨ ᠪᠤᠯᠤᠨ ᠪᠢᠴᠢᠨᠡ᠃

$1.5 \times 25 \times 50$ (m^3)

4. ᠬᠣᠭ᠄ ᠬᠣᠭᠣᠷᠳᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠪᠠᠢᠴᠠᠭᠠᠨ ᠳᠦᠷᠢᠮᠳᠦᠭᠡᠳᠦᠨ᠃

᠄ᠬᠣᠭᠣᠷᠳᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠪᠠᠢᠴᠠᠭᠠᠨ ᠳᠦᠷᠢᠮᠳᠦᠭᠡᠳᠦᠨ ᠪᠤᠯᠤᠨ ᠪᠢᠴᠢᠨᠡ᠃

3	7	
2	5	
1	1	
ᠨᠢᠭᠡᠨᠳᠡ	ᠬᠣᠯᠪᠣᠭᠤᠷ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠪᠠᠢᠴᠠᠭᠠᠨ ᠳᠦᠷᠢᠮᠳᠦᠭᠡᠳᠦᠨ (ᠬᠣᠭ)	

3. ᠮᠤᠨᠳᠠᠭ ᠳᠤᠷᠠᠯᠳᠠᠨ᠃ ᠬᠣᠭᠣᠷᠳᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠪᠠᠢᠴᠠᠭᠠᠨ ᠳᠦᠷᠢᠮᠳᠦᠭᠡᠳᠦᠨ (180 ᠳᠦᠷᠢᠮᠳᠦᠭᠡᠳᠦᠨ) ᠪᠤᠯᠤᠨ ᠪᠢᠴᠢᠨᠡ᠃

9	[illegible]	3	2	1
8	[illegible]	3	2	1
7	[illegible]	3	2	1
6	[illegible]	3	2	1
5	[illegible]	3	2	1
4		3	2	1
3	[illegible]			
2	[illegible]	3	2	1
1	[illegible]	3	2	1
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

[illegible]

1. [illegible]

2. [illegible]

3. [illegible]

(2) [illegible]

[illegible] (30) [illegible]

[illegible]

[illegible] (5) [illegible]

2. [illegible]

3. 30 ছাড়া বয়স্ক ব্যক্তি যে কোনো বিষয়ে কথা বলতে পারেন।

2. 30–50 বছর বয়সী ব্যক্তি অল্পবয়সীদের সাথে কথা বলতে পারেন।

1. 50 বছর বয়স্ক ব্যক্তি যে কোনো বিষয়ে কথা বলতে পারেন।

নির্দেশনা : নিম্নের প্রশ্নগুলির উত্তর দিন।

20	কত ? (বয়স)			
19	কোথায় ?			
18	কোন কোন বিষয়ে কথা বলতে পারেন ?	3	2	1
17	আপনার বয়স কত ?	3	2	1
16	আপনি কি কথা বলতে পারেন ?	3	2	1
15	কে কথা বলতে পারেন ?	3	2	1
14	কে কোথায় কি কথা বলতে পারেন ?	3	2	1
13	কে কোন বিষয়ে কি কথা বলতে পারেন ?	3	2	1
12	কে কোন বিষয়ে কথা বলতে পারেন ?	3	2	1
11	কে কোথায় কোন বিষয়ে কথা বলতে পারেন ?	3	2	1
10	কে কোথায় কি কথা বলতে পারেন ?	3	2	1

ᠬᠠᠪᠴᠠᠯᠠᠭᠠᠨ ᠳᠤ ᠪᠠᠢᠭᠤᠯᠬᠤ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠠᠪᠴᠠᠯᠠᠭᠠᠨ ᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠠᠪᠴᠠᠯᠠᠭᠠᠨ ᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ
ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ
ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ
ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ
ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ
ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ
ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ
ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ	ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ

1. ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ ᠤᠨ ᠳᠤᠮᠳᠠᠳᠤ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠯ

6	[illegible]	**React**	[illegible]
5	[illegible]	**Recycle**	[illegible]
4	[illegible]	**Repair**	[illegible]
3	[illegible]	**Reuse**	[illegible]
2	[illegible]	**Reduce**	[illegible]
1	[illegible]	**Reject**	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

2. [illegible] (6Rs [illegible])

Зүүн Хойт Азийн залуучудын байгаль орчины симпозиомын

Тунхаг（Төсөв）

2005-оны Зүүн Хойт Азийн залуучудын байгаль орчины симпозиомд оролцсон бид, харилцан байгаль орчины асуудалаа зөвлөдөхөөр дамжуулан,байгаль орчины асуудал нь тус тусын газар оронд тусгай байдаг сэдэвээс дэлхийн хэмжээны асуудал хүртэл зүйл бүр байдаг ба түүний шалтгаан бол бидэний амьдралтай нягт холбоотой гэдэгийг мэдлээ.

Эдгээр байгаль орчины асуудалийг сайжруулахд нэн олон хүмүүс хамтран тэмцээх чухалтай байгаа ба ирээдүйг даан авах залуучуд хийх боломжтой зүйл олон байж,

үнэндээ маш олон залуучуд хэрэгжүүлэж байгаа г мэдэлээ.

Энэ симпозиомд оролцсон бид,Зүүн Хойт Азийн элвэг байгаль орчины хэзээ ч орошихийг хүсэн,Зүүн Хойт Азийн хамаг залуучуд харилцан сайхан хань болж, байгалтай хамт ороших нийгим ба эргэлтэй нийгимийн байгулултыг зориж, хамтаар байгаль орчины хамгалалтд идэвхтэй оролчохыг уриалан дуудана.

2005 оны 8 сарын 22

Зүүн Хойт Азийн залуучудын байгаль орчины симпозиом 2005 ын бүх оролцогч

Манай гэрээ хамгаалъя !

1 Засаг захиргааны нэр Приморский Край

2 Илтгэл хийгч（харьяалагдах нэр）

Приморский Край, Надеждинский ороны 1-р нэгтэсэн боловсролын сургууль, 6-р оны сурагч

3 Үйл ажиллагааны нэр Амьдралын хогийн асуудалын тухай ойр хавийн хүмүүсэй хэрэгзүүлсэн гэгээрэлийн үйл ажиллагаа

4 Үйл ажиллагааны хугцаа 2004 оны 9 сар～2005 оны 3сар

5 Үйл ажиллагааны газар Приморский Край, Вольно-Надеждинское тосгон

6 Үйл ажиллагаанд оролцсон хүний тоо 25 нэрс

7 Үйл ажиллагаа эхэлсэн шалтгаан

Вольно-Надеждинское тосгондх амьдралын хогийн нэмэгдэл, тосгоны орчи тойроны байдалын дордол.

8 Илтгэлийн товч агуулга

Вольно-Надеждинское тосгон бол тариалант бсийн голд байралж, том компани ба үйлдвэр байхгүй боловч, байгаль орчин болон ариун цэвэрийн байдал нь нэлээн муутаж байна. Тосгоны тойронд, амьдралын хогт зориулсан хог хаях газар нэг ч байхгүй. Тэгэхдээ, тохиромжтой биш газарт ёс бусаар хаясан газар 30 ч шалгагдаж байна.Тосгоний дундуур урсах жижиг гол ч амьдралын хогоос болж сүрхий бохиорж, лааз, лонх, цаас, хугарсан модны салаа зэрэг энд мэндгүй хаягдаж байна. Сайн дураар хийх цэвэрдэх ажиллагаа нь жилд 1 л удаа хэрэгзүүлэгдэж тэр нь зөвхөн тосгоний гол гудамжд л хийж байгаа болхорөө, бусад газарын хог нь тгэр хэвээр үлдэж байна.

Манай сургуулийн еко клуб「Амуурский болон」, хэдэн жил үргэлжлэн Вольно-Надеждинское тосгоний байгаль орчины асуудалыг судалж байна. 2003 онд, сурагчидаас болсон усны чанрыг шинжилгээ явагдаж, бохирдолын эх нь тодорсон байна.Түүний дүнгээс, Вольно-Надеждинское тосгонд гарч байгаа амьдралын хог нь гол болох бохирдолын эх гэдэг нь тодорхой болж, тэр нь бүх бохирдолын 60-70% ыг эзэлэнэ. Хүнээс болсон байгаль орчинд өгөх даррасыг хөнгөлөхд, тэнд оршин суугчидын хамжилгаа үгүйгээр дийлэхгүй юм. Хүмүүсийн амьдралын заншилыг бага багаар хувируулаж, ө ө рийн тойроны байгаль орчин, ө ө рийн амьдралаа эрхэмлэх ухамсарыг хөмүүжүүлэх хэрэгтэй гэж бодоно.

Манай үйл ажилдагааны зорлиго бол, оршин суугчидын хүчийг ашиглаж, тус тосгоны амьдралын хогийн асуудалыг шидвүрлэх явдал болоно.

Юуны өмнө, тосгоны оршин суугчид тус тосгоныхаан, байгаль орчины байдалыг ямар хэмжээ хүртэл мэдэж байгаагаа ойлгохоор, анкет хийв. Анкетад бараг 200 оршин суугчид

оролцов. Түүний дүнийг үзвэл, тэд нар өөрөө тосгоныхаан байгаль орчины байдалыг муутуулж байна гэдэгээ ухамсарж байхгүйг мэдэв. Жигээлвэл, ойд наадахаар явж, буцахдаа өөрийн хогоо авч харсан хүн нь зөвхөн 30% л байлаа. Бас, олонх оршин суугч нь хогийн хайрцагын тоог нэмэгдүлвэл даруй, амьдралын хогоос болсон тосгоны бохирдолын асуудал ыг шийдвүрлэж дийлнэ гэж бодож байна.

Тосгоны оршин суугчидад, амьдралын хогийн асуудал ба түүнийг шийдвэрлэх аргийн тухай мэдүүлэхийн төлөө, бид гэгээрэлийн үйл ажиллагаагаа хэрэгзүүлсэн байна. Юуны өмнө, зиринийн айлд, хэн ч дийлэх хялбархаанамьдралын хогийг багасгах арга ба дахин ашиглах аргийг тайлбар хийсэн,「Ганцаар дийлэх юм」гэдэг мэдээлэлийн сэтгүүл ба зарлалыг зохиов.

Мөн ч, адил зорилгогоор, 300 нэрс бага сургуулийн сурагчидад「Хогийн тухай ярилцъя гэдэгсеминарыг 10 цаг хийв. Адил сэдэвээр зураг ба зохиолын уралдаан, багцалах цаас ба цаасан хайрцагаар хийсэн бүтээлийн уралдаан,「Минмй сууж байгаа гудумжийн байгаль орчин」гэдэг сэдэвээр илтгэлийн уралдаан явуулав.

Олонх сурагчид тосгоны гудамж ба цэцэрлэгийн цэвэрлэх ажилд оролцов. Тосгоны ойрхон байгаа байгалийн дурсгалт бодис「Барын хавцал」ын тойроныг ч цэвэрлэв. Үйл ажиллагааны хугцаанд бараг 1.5 тонн хогийг цуглуулж, тэдгээрийг 2 тусгай нүхэнд булж, бас зохистой газарт 7 шатаах байр зохиов. Байгалийн дурсгалт бодис「Барын хавцал」ын тойронд 3 мэдээлэлийн самбар байршуулж, жуулчинбайгалийн дурсгалт бодис「Барын хавцал」ыг үзхээр ирэх үед, онцогой хамгаалалтын орон гэдэгийг хармачаа мэдэхээр зохиов.

9 Үйл ажиллалгааны дүн

Хогийн асуудалаар сэдэв болгосон зарлал 600ширхэг, мэдээлэлийн сэтгүүл 200 ширхэг зохиож, оршин суугчидад түгээн өгөв. Орон нутгийн сонин болон газар ороны сонин дээр 2 материал нйтлэв. оршин суугчиийн бараг 1,000 хүн нь амьдралын хогийн зохистой зохичуулах арга, багасгах аргийн тухай мэдээлэл олсон байна. Сурагчдын бараг 600 хүн нь хогийн тухай гэгээрэлийн үйл ажиллагаа ба цэвэрлэх ажилд оролцов. Тосгон болон байгалийн дурсгалт бодис「Барын хавцал」ын цэвэрлэх ажилыг хиив. Тосгоны тамгийн газар ба оршин суугчидын т өлөө тосгоны байгаль орчиныг сайжруулалтын арга хэмжээний түүвүр зохиов.

Байгалийн хамгаалалтын үйл ажилдагаа ба хогийг зохистой зохичуулах болон дахин ашиглах нь

1 Засаг захиргааны нэр Приморский Край

2 Илтгэл хийгч（харьяалагдах нэр）

Владивосток Хотоос байгуулсан 74р

Нэгтэсэн Боловсролын Сугаалийн 9р оны сурагч

3 Үйл ажилдагааны нэр Сурагчидын Байгалийн хамгаалалтын үйл ажилдагаа, хогийн аюулгүй хэрэглэх, хогийг зохистой зохичуулах болон дахин ашиглах

4 Үйл ажиллагааны хугцаа 2004 оны 11 сар～2005 оны 6 сар

5 Үйл ажиллагааны газар Владивосток Хот Первомайский орон

6 Үйл ажиллагаанд оролцсон хүний тоо 300 нэрс

7 Үйл ажиллагаа эхэлсэн шалтгаан

Владивосток Хотийн орчин тойроны байдлийн муутал, хатуу бмет хогийн нэмэгдэл, хаягдлийн аёулгүй хэрэглэх аргийн тухай суугаль ардын мэдлгээ дутаж байх байгдал.

8 Илтгэлийн товч агуулга

Приморский оронд, жил бүр хортой бодис ба өмөнүү үүсгэх бодис зэргийг агуулах 50 сая тонн хаягдал гарч байна. Орст, жил бүр шинэ хаягдлийг цуглуулах газар 1,000 га талбай гаргаж байна. Владивосток Хотд, жил бүр 1,400 m^3 хог гарч байна .

Приморский ороны хогийн нэг хэсэг нь, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэхд дахин ашиглаж болох юм байна. Энэ байдалд, байгалийн баялагийг арвилаж, эрч хүчийн зарцуулалыг багасгаж, байгаль орчины ачааг хөнгөлз чадна.

2004 онд, бид Владивосток хотнд дахин ашиглах компани байхыг мэдэж, тэр компанитай харилцаж эхэлсэн байна. Байгаль орчины хэлтэсийн гишүүд, өөрийн сургууль, хөрш зэргэлдээ, танил хүийн дотор анкет хийж, хариулагчийн 100％ нь, хатуу бмет хаягдлаас болсон байгаль орчины бохирдолын асуудалын чухал чанарыг ухамсарз, бараг бүх хариулагч нь дахин ашиглах үйл ажиллагаанд хавсана гэж хариулсан байна.

Владивосток Хотнд өдөр бүр бараг 100,000 гялгар лонх хаягдаж байх болхор, бид「Гялгар лононд 2р амь нас өгөх」гэх орон нутгийн хэмжээний байгаль орчины ажиллагаа өрнүүлсэн байна. Энэ үйл ажиллагаа нь, бид болон Владивосток Хотын 16 сургууль оролцож, үйл ажиллагааны мөнгийн тусламжийг NGO ISAR DV ээс хүртсэн байна.

Үйл ажиллагаа нь 2004 оны 11 сарын 22 өдөрөөс эхэлэж, сургуульд「Амьдралын хогийн байгаль орчинд үзүүлэх ачааг багасгаах арга」рсэдэв болгон яриа талвиж,「Юмийг дахин ашиглах」сэдэвээр ханийн сонин ба зурагийн уралдаан явуулсан байна.Баялагийн мэдээны т өвийн ажилтанаас,дунд сургууль болон арван жилийн анхийн сурагчид д「Амьдралын заншил болон хог」гэх үйл ажиллалгаа хийв. Хэрэгзүүлж байх газар ороны бүгд сургуульд

гялгар лонх худалдан авах газрыг байршуулав（гиялгар лонх 1ширхэгийн үнэ нь 0.1 рубль）. Маш арвин гялгар лонх цуглуулсан сурагчидд онцгой шагнал болгож бичигийн хэрэгсэл, бассейн олон удааны билет өгсөн байна.

Сурагчууд өөрийн гэр ба хөрш зэргэлдээс гялгар лонх авч ирэх болов. Бас, гялгар лонхоо дахин ашиглаж байх хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани「Гранула」ны тусламжаар（хогийн уут, хог зөөвөрлөхд машин гаргаж өгөв）сургуулийн тойрон ба цэцэрлгийн цэвэрлэлийн үйл ажиллагаа хэрэгзүүлсэн байна.

Үүнийн үр дүнд, 2004 оны 12 сарын 8 ны өдөр хүртэл 18,500 ширхэг гялгар лонх цуглуулсан байна. Цуглуулсан тоо нь бидний төв хамгийн арвин байлаа (2,250 ширхэг). Үйл ажиллагааны хугцаа дуусаны дараа, сурагчид хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани「Гранула」тай ховь хүнээр хавсах санал гаргав.

2005 оны 5 сар, төвийн байгаль орчины хэлтэсдт бусад пластик бүтэгдүүний дахин ашиглах компанигээс шинэ туслалцааны гуйлт ирэв. Энэх хүсэлтийг үндсэлэж, Первомайский ороны「Газар ороноо цэвэршүүлье !」гэдэг хөдөлгөөн явуулсан байна. Сурагчид далайн уснд орох газар ба сургуулийн тойроны зусланд 3,000 ширхэг гялгар лонх цуглуулаж, пластик бүтэгдүүний дахин ашиглах компанид хүргэн, шаналын мөнгө хүлээн авсан байна.

Онцгойлон далайнуснд орох газрын цэвэрлэл хийж байх Попова аралын 29 р нэгтэсэн боловсролын сугаалын сурагчидын үйл ажиллагааг цохон тэмдэглээмэр байна. Попова аралын 29 р нэгтэсэн боловсролын сугаалын сурагчид нь, 2002 оноос жил бүрийн намар, Приморский Край засгийн газрын Байгалийн Баялаг・Орочи Тойроны Зөвлө болон Япон Тэнгисийн Тойроний Байгаль Орчины Хамтын Ажиллагааны Төв нь хэрэгзүүлж байх Япон Тэнгисийн Хөбөөдэхь Хөвөмөл Будасын Шинжлэлд идэвхтэй оролцож байна.

2005 оны 5 сарт Первомайский ороны сургуульд хуучин цаасыг цуглуулах үйл ажиллагаа хэрэгзүүлэгдсэн баййна.

Орчимд,төвийн байгаль орчины хэлтэс нь амьдаралын хогоос бичил амьд бодисын мэргэжилийг ашиглсан бордоо хийх судалгааныг эхэлсэн байна. Ийнгийж хийсэн байгаль орчинд сайн бордоог сургуульд бойзуулаж байх цэцэгд хэргэлхээр байна.

Бид цэвэрхэн байгаль орчиныг хүсэж байна !

9 Үйл ажиллалгааны дүн

Дахин ашиглах үйлдвэрт 21,500 ширхэг гялгар лонх өгөв. Владивосток Хотын байгаль орчи нь жаахан сайжирсан байна. Зам тээвэрийн дараас нь багсаж（хог цуглуулах машин）, байгалийн баялгийг арвилсан байна. Оролцогчидийн байгаль орчины хамгаалалт дахин ашиглах ба хаягдалын зохицуулах аргийн тухай мэдэлгэ нь дээшилэв.

Амьдралын хогийн зохицуулал

1 Засаг захиргааны нэр Приморский Край

2 Илтгэл хийгч（Харьяалагдах нэр）

Анучинский ороны Шекляево тосгон

13-р нэгтэсэн боловсролын сургуулийн, 9-р ангийн сурагч

3 Үйл ажиллагааны нэр Сурагчидын Амьдралын хогийн дахин ашиглах чармайлг

4 Үйл ажиллагааны хугцаа 2003 он～2005 он

5 Үйл ажиллагааны газар Приморский Край Анучинский орон

6 Үйл ажиллагаанд оролцсон хүний тоо бараг 50 нэрс

7 Үйл ажиллагаа эхэлсэн шалтгаан Газар ороны байгаль орчины байдалын муутал

8 Илтгэлийн товч агуулга

Хогийн нэмэгдэл нь, оршин суугчидын эрүүл мэнд болон амьдралд муу нөлөө үзүүлэж байна. Амьдралын хаягдал нь бидэний орчин тойроны байгалийн үзэмжийг ч бохирдолдог.

Одоо, дэлхий дээр 20 илүү хаягдалыг зохицуулах арга байх боловч, бодит байдалд хэрэглэгдэж байгаа нь хамагийн амархан мөртөөн хямд арга нмь доорх мэт байна.

—Хадгалах булах

—Шатаах

—Бордоо хийх

—Түлш хийх

Манай сууж байгаа Анучинский ороны жижиг Шекляево тосгонд ч, хаягдалын зохицуулал нь том асуудал болж байна. Амьдралын хаягдалын зохицуулах асуудалыг шийдвэрлэхийн төлөө, сургуулийн кулб「Вега」д байгаль орчины хэлтэс байгуулагдасан байна. Тосгондхамьдралын хаягдалыг зохицуулах цорын ганц хямд мөртөөн амрханарга бол хадгалах арга болоно. Гэвч, хогийг хадгалах газарт, амьдралын хаягдалыг хадгалж болмор зохистой төхөөрөмж байхгүй, ариутгалын төхөөрөмж ч байхгүй. Өргөн талбай эзэлж байх мөртөөн, төмөрлөгийн зүйл ч холилдож байна. Энэх байдалыг яасан ч сайжруулахаар, байгаль орчины хэлтэсийн гэшүүд төмөрлөгийн зүйлийг цуглуулах ажиллагааг төлөвлөөгөө хийв. Сурагчидын бүлэг（бараг 10 нэрс）нь оршин суугчидаас хэрээгүй болсон төмөрлөгийн зүйлийг цуглуулаж, өөрөө ялгаж, төмөрлөгийг цуглуулах газар хүргэнэ. Ийм ажиллагаар дамжиж, төмөрлөг хог нь зөвөөр дахин ашиглагдах болоно. Энэ үйл ажиллагаагаа нэгэнтээ 3 жил хэрэгзүүлэж байна. Үйл ажиллагаанд оролцсон сурагчид, байгаль орчины гарагийн хугцаанд хүн бүр 200 рубль илүү ашиг хонжоо олж, түүнээс хойш энэх үйл ажиллагаанд нэн идэвхитэй оролцох болсон байна. Төмөрлөг хогийг хэдий арвин цулуулавал тэдий арвин карманы мөнгө нэмэгдэх болхор, ашиг хонжооны талаар ач тустай юм.

Шекляево тосгоноос 1.5km баруун хойт зүгт Берестовское хиймэл нуур байна. Энэ нуур нь,

газар зүйн байршил ба усны дулааны хэмжээ нь ндр байх учир, ойн бүсийн сайхан үзэмж, хосгүй амьтан ургамал, загасчлж чадах болхор олон тооны жуулчин ирэж байна. Гэтэл, уулчины үлдээх хог нь том байгаль орчины асуудалын шалтгаан болж, усны чанар, хөрс, ургамал, гар мандалыг маш нөлөөлж байна.

Бага ч гэсэн байгаль орчинд хөртөөх ачааг хөнгөлөхөөр, байгаль орчины хэлтэсийн гэшүүд, үзэмжийн газарт талвиж байгаа хогийн хайрцагийг өнгө хувиаж, тус тус「Амьдралын хог」олон「Энгийн хог」гэж тэмтэглэв. Энэ мэтээр цуглуулсан хогоос бордоо хийж, цэцэрлэг ба тарианы бордоо болгон хэрэглэж байна. Бас, байгаль орчины бохирдолыг сэргийлэхийн төлөө, жуулчин удирдлагийн аргийг хэрэглэж байна. Үзэмжийн газарын хаалганд мэдээгийн самбарыг байршуулаж, жуулчидад тамхи, нимгэн хальсын хайрцаг, хоосон лааз, пластик хоолны сав, гялгар уут хэрэгээр байгаль орчиныг бхирдолохгүй байхыг уриалаж байна.

Мөн ч, байгаль орчины хамгаалалтын бүлэг нь, далайн хөвөөндх хогийг түүж, дахин ашиглаж дийлэхгүй юмыг зохистой газарт шатааж байна. Бас, хоосон лааз, пластик хоолны сав зэрэг хогийн нэгэн хэсэгийг ариутгаж, гар хийчийн материал болгон хэрэглэж байна. Гар хийчийн клубын хичээлд энэ тэтийн материалас бага сургуулийн суругчидад зориолсан зүйлийн дурсгалт бодис болон тоглоом, гэр доторх ургамалын шавар ваар хэрэгийг хийж байна.

Приморский Край засгийн газарын дарга нь т ө л ө вл ө с ө н「Сургуулийн байрлалыг сайжруулахтухай」г хэрэгзүүлэж, 36 нэрс сурагч 150 ширхэгцагаан хусын зулзаган мод, 40 ширхэг жимсийн зулзаган модыг суулгасан байна. Бас, хаягдасан хаймар дугуйгаар энхийн цэцэгийн тайз зохиов. Цэцэгийн тайзын бордоонд, сургуулийн уурын тогоон гэртх үнсийг хэрэглэв. Сургуулийн уурын тогоон гэрийн хогийг сургуулийн дээвэрийн халуунийг тусгаарлах материал болгон хэрэглэв.

Дээрх мэт, бид, жижгхээн тосгоны сургуулийн сурагчид, багш болон аав ээжтэйгээн хамт, хаягдалын зохицуулал, дахин ашиглалх, дахин хэрэглэх зэрэг байгаль орчины том асуудалыг шийдбүрлэхээр чармайж байгаа нэгэн жишээ юм. Хаягдалыг багасгаж, дахин ашиглахаар дамжин, хэн ч гэсэн хаягдалын асуудалыг шийдбүрлэхд чармайж дийлнэ. Нэн олон хүмүүс энэ мэтийн арга хэмжээнд оролцхоор дамжин, байгалийн баялаг ба байгали орчины байдал, дэлийн бөмбөрцөгийн байгаль орчины хувирал болон хүн төрөлхтөний ирээдэй нь тогтоно.

9 Үйл ажиллагааны дүн

Байгали орчины байдалаа сайжруулаж, оршин суугчилийнбайгали орчины асуудалын тухай мэдлэг, сурагчидынбайгали орчины боловсролын хэжээг дээшлүүлснэ байна.

Аж үйлдвэрийн ажиллагаас болж эвдэгдсэн газар ороны дахин ашиглалат

1 Засаг захиргааны нэр Иркутск

2 Илтгэл хийгч（Харьяалагдах нэр）

（Иркутская область, Багачуудын Байгалчийн өртөө）

3 Үйл ажиллагааны нэр Аж үйлдвэрийн ажилдагаас болж эвдэгдсэн газар орны дахин ашиглалат ба сэргэлтийн чармайлт

4 Үйл ажиллагааны хугцаа 2003 он～2005 он

5 Үйл ажиллагааны газар Иркутск орондэх аж үйлдвэрийн ажилдагаас болж эвдэгдсэн газар орон

6 Үйл ажиллагаанд оролцсон хүний тоо 4 нэрс

7 Үйл ажиллагаа эхэлсэн шалтгаан

Иркутск ороны аж үйлдвэрийн ажилдагаас болж байгаль орчин нь эвдэгдсэн газар оронд, шувууд нэмэгдэж байгааг ажиж, түүний шалтгааныг шалгахаар үйл ажиллагаагаа хэрэгзүүлсэн байна.

8 Илтгэлийн товч агуулга

Байгал нуурын орчн тойрондэх газар оронд байршиж байгаа аж үйлдвэрийн байгаль орчинд үзүүлэх нөлөө нь, зөвхөн агаар мандал, Ангару гол болон Байгал нуурт л бохирдолын бодисыг гаргаж байх биш юм. Өмнө Прибайкалья оронд, өргөөн талбай（100,000 km^2 болтол） газарыг эзэлж байгаа бохир шавар хадгалах газар, бохир усыг зохицуулах төхөөрөмж, гаргах газар, эцэсийн тунадасын цөөрөм зэрэг хэдэн мянган зүйлийн төхөөрөмж байна. Ой болон хээр талын ойр хавийн өргөөн хэмжээнд орших олон тооны аж үйлдвэрийн газар орон нь, байгаль орчинд муу нөлөө үзүүлж байна.

Бидэний судлаганаас, эцэсийн тунадасын цөөрөмийн байгуулалтаас болж, орчин тойроны байгальд нүдэнд харагдах нөлөө үзүүлэж, хэргэлж байгаа газар орон ба ойр хавийн газар оронд оршидаг шувуудын тархалтын бүтэчийг ховируулах очирыг мэдэв. Нэг хэсэг эцэсийн тунадасын цөөрөмд, шувуудын нягтара нь нэлээн өндөр байж, эн нь сайн нөлөө үзүүлж байгааг харуулж байна. Урьдаас, хэдийн оршиж байсан ойн шувууны төрөлд, олон тооны усны шувууны төрөл ба усны орчиндэх шувууны төрөл нэмэгдэж, нүүдэлийн улааралд давчуу талбайд олон шувууд цугларж байна. Бас, газарийн байр зүйгээс болж, үүр барих шувууд нэмэгдэж байна.

Өөрөөр хэлбэл, бохир усыг зохицуулах төхөөрөмж ба зүйл бүрийн эцэсийн тунадасын цөөрө мийн байгуулалт болон хэрэглэхээс болсон бүх талын нөлөө нь, яг муу гэж үнэлэж болохгүй юм. Аж үйлдвэрийн ажиллагаас болж, байгаль орчин нь эвдэгдсэн газар ороны сэргэлтэй хамт зүйлийн сайн дүн ч харагдаж байна（Тунадасын цөөрөм нь хатаж өвс ургахаас болж,

шувуунынягтара нь нэлээн өндөр блож, бас, шувууны тархалтын бүтэч нь ч ховирна）.

Иймээс, бид шувуунын орших тоо нь онцгойлон олон байдаг хэдэн газарыг соргож, байгальорчины сэрэлтийн байдал ба дахин ашиглах боломжийн тухай шинжлэлийг хийв. Сонгогдасан шинжлэлийн газар нь, голдуу үнс шийдвэрлэх газар орон, бохир усыг зохицуулах төхөөрөмжийн шаварт бүс, ружений холимог тунадасын цөөрөм зэрэг байна. Цөөхөн зарлагаар, эн мэтийн хаягдал бодисыг зохицуулах тусгац газарт, шувуунын олон төрөлт чанарыг нэмэгдүүлэх боломжтай байна. Мөн ч, сурагч ба оюутаны байгаль орчины хүмүүжилийн дадалгаийн газар ч болж, байгаль орчины хичээл сурлагийн хэр хэмжээг дээшлүүлэхд тустай гэж бодоно.